

K.K.T.C.  
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ  
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ  
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ EKONOMİSİ VE PLANLAMASI  
ANABİLİM DALI

SINIF YÖNETİMİNDE ANADİLİ ETKİNLİKLERİNİN  
GELİŞTİRİLMESİNDE YARATICI DRAMANIN ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan  
Nazlı ŞAHİN SARPAN

Lefkoşa – 2004

372.011

523

5.

K.K.T.C.  
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ  
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ  
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ EKONOMİSİ VE PLANLAMASI  
ANABİLİM DALI

SINIF YÖNETİMİNDE ANADİLİ ETKİNLİKLERİNİN  
GELİŞTİRİLMESİNDE YARATICI DRAMANIN ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan  
Nazlı ŞAHİN SARPAN

Tez Danışmanı  
Yrd. Doç. Dr. Cem BİROL

0086797

Lefkoşa – 2004

## JÜRİ ONAY SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd.Doç.Dr.Hüseyin Uzunboylu.....

Üye: Dr.Zehra Özçınar.....

Üye: Yrd.Doç.Dr.Cem Birol.....

### ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

## ÖNSÖZ

Bilginin sürekli değişip bilim ve teknolojinin devamlı yenilendiği günümüz dünyasında eğitim anlayışları da kendini değiştirip yenilemektedir. Bu nedenle çağdaş eğitim sistemleri öğrencileri ezberci, kendini ifade edemeyen insanlar değil; yaratıcı, soru soran, keşfeden, deney yapan, kendini anlatabilen, dilini doğru kullanan, yaşantısını, deneyimlerini çevresindekilere aktarabilen bireyler olarak yetiştirmeyi benimsemektedir.

Okul öncesi eğitim bu açıdan önemlidir. Çünkü okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan etkinlikler öğrencilerin tüm gelişim alanlarını özellikle de dil gelişim alanını olumlu etkiler. Bu eğitim basamağında yaratıcı drama yöntemi kullanılarak yapılan anadili etkinlikleri öğrencilerin dil gelişimini dolayısıyla sözel mesaj düzenleme yetilerini geliştirir.

Bu çalışmada okul öncesi eğitim basamağında yaratıcı drama yöntemi kullanılarak yapılan anadili etkinliklerinin 0-6 yaş gurubu öğrencilerin sözel mesaj düzenleme yetilerinin gelişmesinde olumlu etkileri olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın birinci bölümünde problem ortaya konmuş, genel olarak eğitim, okul öncesi eğitim, iletişim, iletişim sürecinin aşamaları, iletişimi etkileyen faktörler, drama ve tarihçesi, yaratıcı drama ve ilkeleri, yaratıcı dramanın aşamaları, yaratıcı dramanın öğrencilere kazandırdıkları, Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarında etkili sözel mesaj düzenleme yetilerini geliştirecek yaratıcı drama uygulamaları örnekleri, kısaltmalar açıklanmış; araştırmanın ikinci bölümünde, yöntem belirtilmiş, verilerin çözümü, üçüncü bölümde bulgular ve yorum yapılmış,dördüncü bölümde sonuç ve öneriler yer almış, son olarak da araştırmanın eklerine ve kaynakçasına yer verilmiştir.

Araştırmanın her aşamasında katkısı olan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Cem BİROL’a, tüm yaşantımda olduğu gibi eğitim yaşantımda da bana her zaman destek olup, beni yetiştirip bugünlere getiren çok değerli annem Leyla ŞAHİN ve çok değerli babam Ufuk ŞAHİN’e, varlığıyla ve çalışmama katkılarıyla her zaman yanımda olan sevgili kız kardeşim Aslı ŞAHİN’e ve yüksek lisans eğitimim boyunca sabırla, anlayışla bana destek veren ve bu çalışma sürecinde katkıları olan eşim Çetin SARPAN’a sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmamın oluşumunda ve sonuçlandırılmasında emegi geçen herkese teşekkür ederim.

Nazlı şAHİN SARPAN

## ÖZET

# SINIF YÖNETİMİNDE ANADİLİ ETKİNLİKLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE YARATICI DRAMANIN ETKİSİ

Şahin Sarpan, Nazlı

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Cem Birol

Haziran, 2004, 86 sayfa

Bu çalışmada, 0-6 yaş grubundaki öğrencilerin etkili sözel mesaj düzenleme yetilerinin geliştirilmesinde yaratıcı drama çalışmalarının etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın evrenini, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Lefkoşa ilçe merkezindeki okul öncesi eğitim kurumları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 14 okul öncesi eğitim kurumu ile bu kurumlarda görev yapan 57 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem grubuna 30 maddeden oluşan ve yaratıcı drama çalışmalarıyla yapılan anadili etkinliklerinin 0-6 yaş grubu öğrencilerin etkili sözel mesaj düzenleme sürecine yönelik etkileriyle ilgili anket formu uygulanmıştır.

Anket formlarından elde edilen sonuçlar SPSS programında çözümlenmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular yaratıcı dramının 0-6 yaş grubu okul öncesi eğitim dönemi öğrencilerin etkili sözel mesaj düzenleme sürecine anlamlı etkileri olduğunu göstermiştir.

## ABSTRACT

### THE EFFECT OF THE CREATIVE DRAMA IMPROVING ON THE MOTHER TONGUE ACTIVITIES IN CLASS MANAGEMENT

Şahin Sarpan, Nazlı

Master Thesis, The Program of Management and Inspection of Education

Asist. Prof. Dr. Cem Birol

June, 2004, 86 pages

In this thesis, the aim is to investigate the effects of creative drama applications on the students who are 0-6 ages and progression effective verbal message organization ability.

The scope of the research is pre-school in Nicosia Turkish Republic of Northern Cyprus. The subject of the research is fourteen pre-schools and fiftyseven teachers who work in this pre-schools. A poll is applied to the group of examples that inculudes thirty questions and 0-6 aged-students' effective verbal message organization process in own language activities of creative drama applications.

The results of the poll is analysed in the program SPSS.

The findings of the research show that creative drama, 0-6 aged-students who are in pre-school, makes a significant effect on verbal message organization process.

# İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
TABLolar LİSTESİ	x
GRAFİKLERİ LİSTESİ	xii
BÖLÜM I	
GİRİŞ	
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	26
1.3. Önem	26
1.4. Sınırlılık	27
1.5. Tanımlar	28
1.6. Kısaltmalar	29
BÖLÜM II	
YÖNTEM	
2.1. Araştırma Modeli	30
2.2. Evren ve Örneklem	30
2.3. Verilerin Toplanması	30
2.4. Verilerin Çözümü	31



BÖLÜM III	
BULGULAR VE YORUMLAR	32
3.1. Bulgular ve Yorumlar	32
3.1.1. Birinci Grup ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	32
3.1.2. İkinci Grup ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	55
BÖLÜM IV	
SONUÇ VE ÖNERİLER	74
4.1. Sonuç	74
4.2. Öneriler	77
KAYNAKÇA	79
EKLER	83

## ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1	İletişim Süreci	7
---------	-----------------	---

## TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1	Öğrencilerin Anadili Etkinliklerinde Kendini İfade Edebilme Dağılımı	33
Tablo 2	Öğrencilerin Anadili Etkinliklerinde Dilini Doğru Kullanma Dağılımı	34
Tablo 3	Öğrencilerin Anadili Etkinliklerinde Anlatılan Hikayeyi Tamamlama Dağılımı	36
Tablo 4	Öğrencilerin Anadili Etkinliklerinde Canlandırma Dağılımı	37
Tablo 5	Öğrencilerin Anadili Etkinliklerinde Tekerlemeyi Doğru Söyleme Dağılımı	39
Tablo 6	Öğrencilerin Anadili Etkinliklerinde Şiiri Doğru Söyleme Dağılımı	40
Tablo 7	Öğrencilerin Anadili Etkinliklerinde Sözcük Dağarcığını Geliştirme Dağılımı	41
Tablo 8	Öğrencilerin Anadili Etkinliklerinde Konuşma Becerilerini Geliştirme Dağılımı	43
Tablo 9	Öğrencilerin Anadili Etkinliklerinde Hayal Gücünü Kullanma Dağılımı	44
Tablo 10	Öğrencilerin Anadili Etkinliklerinde Dilini Doğru Kullanma Dağılımı	45
Tablo 11	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Öğretmen İle İletişim Kurma Dağılımı	47
Tablo 12	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Birbirleriyle İletişim Kurma Dağılımı	48
Tablo 13	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Jestlerini Kullanma Dağılımı	49
Tablo 14	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Mimiklerini Kullanma Dağılımı	51
Tablo 15	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Sebat Gösterme Dağılımı	53
Tablo 16	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Yetişkin Rolü Yapma Dağılımı	54
Tablo 17	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Yetişkin Rolü Yapma Dağılımı	56
Tablo 18	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Çevreye Bakış Açılarını Geliştirme Dağılımı	57
Tablo 19	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Kendilerine Bakış Açılarını Geliştirme Dağılımı	59
Tablo 20	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Kişilik Gelişimini Olumlu Etkileme Dağılımı	60

Tablo 21	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkilerini Geliştirme Dağılımı	62
Tablo 22	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Sözel İletişim Becerilerini Geliştirme Dağılımı	63
Tablo 23	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Değerlendirme Yetisini Arttırma Dağılımı	64
Tablo 24	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Problem Çözebilme Yetisini Geliştirme Dağılımı	65
Tablo 25	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Bilinmeyen Yönlerini Keşfetme Dağılımı	67
Tablo 26	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Çevrelerine Farklılık Katma Dağılımı	68
Tablo 27	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilere Doğaçlama Yetisi Kazandırma Dağılımı	69
Tablo 28	Yaratıcı Drama Çalışmalarının Öğrencileri Grup Etkinliğine Katma Dağılımı	70
Tablo 29	Yaratıcı Drama Çalışmalarının Sosyal Öğrenme Tanıma Dağılımı	71
Tablo 30	Öğrencilerin Bütün Duyu Organlarını Kullanma Dağılımı	73

## GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1	Öğrencileri Anadili Etkinliklerinde Kendini İfade Edebilme Düzeyi	33
Grafik 2	Öğrencileri Anadili Etkinliklerinde Dilini Doğru Kullanma Düzeyi	34
Grafik 3	Öğrencileri Anadili Etkinliklerinde Anlatılan Hikayeyi Tamamlama Düzeyi	35
Grafik 4	Öğrencileri Anadili Etkinliklerinde Canlandırma Düzeyi	37
Grafik 5	Öğrencileri Anadili Etkinliklerinde Tekerlemeyi Doğru Söyleme Düzeyi	38
Grafik 6	Öğrencileri Anadili Etkinliklerinde Şiiri Doğru Söyleme Düzeyi	39
Grafik 7	Öğrencileri Anadili Etkinliklerinde Sözcük Dağarcığını Geliştirme Düzeyi	41
Grafik 8	Öğrencileri Anadili Etkinliklerinde Konuşma becerilerini Geliştirme Düzeyi	42
Grafik 9	Öğrencileri Anadili Etkinliklerinde Hayal Gücünü Kullanma /Geliştirme Düzeyi	43
Grafik 10	Öğrencileri Anadili Etkinliklerinde Sözel Yaratıcılığını Geliştirme Düzeyi	45
Grafik 11	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Öğretmen ile İletişim Kurma Düzeyi	46
Grafik 12	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Birbirleriyle İletişim Kurma Düzeyi	48
Grafik 13	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Jestlerini Kullanma Düzeyi	49
Grafik 14	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Mimiklerini Kullanma Düzeyi	51
Grafik 15	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Sebat Gösterme Düzeyi	52
Grafik 16	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Yetişkin Rolü Yapma Düzeyi	54
Grafik 17	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Karar Verme Yetisini Geliştirme Düzeyi	55
Grafik 18	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Çevreye Bakış Açılarını Geliştirme Düzeyi	57

Grafik 19	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Kendilerine Bakış Açılarını Geliştirme Düzeyi	58
Grafik 20	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Kişilik Gelişimini Olumlu Etkileme Düzeyi	60
Grafik 21	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkilerini Geliştirme Düzeyi	61
Grafik 22	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Sözel İletişim Becerilerini Geliştirme Düzeyi	62
Grafik 23	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Değerlendirme Yetisini Arttırma Düzeyi	64
Grafik 24	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Problem Çözebilme Yetisini Geliştirme Düzeyi	65
Grafik 25	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Bilinmeyen Yönlerini Keşfetme Düzeyi	66
Grafik 26	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilerin Çevrelerine Farklılık Katma Düzeyi	67
Grafik 27	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencilere Doğaçlama Yetisi Kazandırma Düzeyi	68
Grafik 28	Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrencileri Grup Etkinliğine Katma Düzeyi	70
Grafik 29	Yaratıcı Drama Çalışmalarının Sosyal Öğrenme Tanıma Düzeyi	71
Grafik 30	Öğrencilerin Bütün Duyu Organlarını Kullanma Düzeyi	72

# SINIF YÖNETİMİNDE ANADİLİ ETKİNLİKLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE YARATICI DRAMANIN ETKİSİ

## BÖLÜM I

### GİRİŞ

Bu bölümde, problem, araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıklar yer almaktadır.

#### 1.1.PROBLEM

Bilim ve teknolojinin durmaksızın geliştiği, devamlı sınırsız bilgilerin üretildiği, beynimizin sürekli yeniliklerle donatıldığı bir çağda yaşamaktayız. Bu nedenle ezbere dayalı, yaratıcılığı ve keşfetmeyi engelleyen eğitim anlayışımızda da değişikliklere gereksinim duyulmaktadır. Gelişen bilgi dünyasında nitelikli bireyler ve toplum olarak yer alamayışımız, belki de en önemli nedeni budur.

Modern eğitime önemli bir boyut kazandıracak değişikliklerden biri de yaratıcı drama eğitimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaratıcı drama, genel bir bakış açısıyla, bireylerin kendilerine, yaşantılarına ve çevrelerine farklılıklar katmaktadır. Yaratıcı drama ile bireylerin dünyaya baktıkları çerçeve genişler, kendilerinin bilinmeyen yönlerini keşfederler, diğer insanlarla etkileşimleri, iletişimleri olumlu boyutlarda değişir.

Kişiler arası ilişkilerde değer arz eden bir diğer boyut insanın insanla sözel mesajlara dayalı olan iletişimleridir. "Her insan, kendini ifade etmede ve başkalarıyla iletişim kurma sürecinde yeterli olmak ister. İnsan, duygularını, düşüncelerini, konuşarak, yazarak, çizerek,

devinerek, renk ve madde kullanarak. kısaca değişik yollarla anlatmak ister. Kendini anlatmak için değişik araçları kullanmada yeterli olmak ister. İnsanın, kendini anlatma güdüsü ve gereksinmesi, duygulanmaya, düşünmeye başladığından bu yana önüne geçilemez bir biçimde süregelmiştir. İnsan, gerekli anlatım yollarını ve araçlarını kullanarak yalnız başına da kendini anlatabilir. Öz olarak anlatım, başkalarına iletebilendir. Bu yüzden insan, duygularını, düşüncelerini çevresinde ilişki kurduğu insanlara iletmek ister. Ayrıca insan, ilişki kurduğu insanların duygularını, düşüncelerini de anlamak ister" (Başaran, 1996:19). İnsan kendini anlatmak ve başkalarıyla yaşamı paylaşmak, ayrıca bu paylaşım sonucunda başkalarını da anlamak ister. Bu nedenle insanın iletişim ihtiyacı zorunludur.

Eğitim-öğretim sürecinde bireylerin birbirleriyle doğrudan, anlaşılır ve etkili sözel mesaj iletimini yaratıcı drama ile kazandırabiliriz. Yaratıcı drama, eğitimde sosyal öğrenme olanağı tanır. Çünkü sosyal öğrenme ortamında insana diğerleriyle bilgiyi, eylemi paylaşma fırsatı sunulduğu için etkili sözel iletişim de gelişir. Ayrıca bu paylaşım ve beraberinde iletişim sayesinde eğitim - öğretim ortamında öğrenciler ile öğrenciler, hem de öğrenciler ile öğretmenler birbirlerinin o ana kadar bilmedikleri yönlerini tanıyabilirler.

Aşağıda San'ın belirttiği Batı Almanya'nın Hamburg kentinde gerçekleştirilmiş "Sanatçılar Ve Öğrenciler" isimli drama, oyun ve tiyatro alanlarında çeşitli düzeylerdeki tüm okullarda yapılan bir deneme model uygulamasının öğrenciler açısından sonuçları yer almaktadır:

- " 1. Deneme modeli okul yaşamının gelişimi ve yaşantıların zenginleşmesi açısından gerçek bir katkı olmuştur.
2. Çalışmalar gerek aynı sınıf içindeki öğrencilerin, gerek öğrencilerle öğretmenlerin birbirini o zamana dek tanıyabildiklerinden çok daha başka biçimde tanımalarına yol açmıştır.
3. Yapılan çalışmalara katılan öğrencilerin sosyal davranışları tümünden iyileşmiştir. Dışlanan, katılmayan çocukların veya aşırı hareketlilerin oyuna uyumu mümkün olmuştur. Öğrencilerin işbirliği yapabilme yetileri güçlenmiştir.
4. Konuşma güçlükleri, kompleksler, okul korkusu hemen hemen silinmiştir. Estetik deneyimler ve uygulamalar, öğrencilerin kendilerine güvenlerini arttırmıştır.



5. Öğrenciler belli güdülenmeleri olumlu biçimde almışlar, katılımcı, aktif, ilgili duruma gelmişlerdir.

6. Öğrenciler kendileriyle ilgili, kendilerine dönük yaşantı ve deneyim kazanmanın hoş, tat verici birşey olduğunun ayırımına varmışlardır.

7. Çalışmalar, öğrencilere özgür ortam sağlamış; öğrenciler de bireylerin dışına çıkma fırsatı bulmuşlardır; ancak bu özgür ortamın aynı zamanda ciddi çalışma demek olduğunun da bilincine varmışlardır.

8. Drama çalışmalarının yapıldığı özel eğitim veren okullarda da bu sonuç ve bulgulara varılmıştır" (Aktaran: Adıgüzel, 2002).

Yukarıdaki kısa açıklamalarda ve örnekte görüldüğü gibi eğitimde yaratıcı drama çok önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca hızla akan ve insanların birbirlerini doyasıya dinlemek, anlamak ve birbirlerine doyasıya bakmak fırsatı bulamadıkları yoğun hayatın içinde iletişim ama özellikle de sözel iletişim çok önem kazanmaktadır.

Öyleyse eğitim, okul öncesi eğitim, iletişim, sözel iletişim gibi kavramları anlamakta yarar var. Yaratıcı drama nedir ve hangi özelliklere sahiptir ki üzerinde bu kadar özenle durulmaktadır ve yaratıcı dramanın sözel iletişimle birlikteliğinin eğitim sürecindeki önemi nedir, nasıl bir etkileşim söz konusudur?

Yaratıcı drama son yıllarda ülkemizde örgün eğitimin kısmen, ilköğretim sürecinde kullanılmaya başlandı. Özellikle okul öncesi eğitim sürecinde etkin hale geldi. Buradan yola çıkarak şu soruya yanıt aramak gerekmektedir: "Yaratıcı dramanın okul öncesi eğitim sürecinde 0-6 yaş grubu öğrencilerin sözel mesaj düzenleme yetilerinin gelişmesinde etkileri nelerdir?" Bu bağlamda genel anlamıyla eğitim ve okul öncesi eğitim kavramlarını ele almakta fayda var. Günümüzde, değişen dünyaya uyum sağlamak, kaliteli bir yaşam şeklini oluşturmak için üretken olmak, kendimizi daha iyi tanımak, yeteneklerimizi fark ederek bunları doğru yöntemlerle geliştirmek için eğitimin önemi yadsınamaz bir gerçektir.

Eğitim, insanın kendi başına kazandığında, edindiğinde çok uzun yıllar alacak olan bilgiyi, beceriyi, kısa sürede insana kazandırmak için vardır. Eğitim, geçmiş kuşakların ömürlerini harcayarak edindikleri bilgi, beceri birikimini kısa sürede insana kazandırmak için uğraşır. Çağımızda, eğitimsiz kalmak; a kalmak, susuz kalmak kadar insan yaşamını tehlikeye sürüklemektedir.

Eğitim, insanın kendisini ve çevresini keşfetmesine, bilgiler ile donanarak zgven kazanmasına ve özgürleşmesine, kendisini ifade etmeyi öğrenerek iletişim kurmasına, yeteneklerini geliştirmesine, toplum kurallarını, işbirliğini, paylaşmayı ve yardımlaşmayı öğrenmesine, meslek edinmesine, problem çözebilme yeteneği kazanmasına yardım eder.

Nefes almak, su içmek, beslenmek kadar insan hayatında önemli olan eğitimin çeşitli tanımlarının yapılmasına karşın genel olarak; "Bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir" (Ertürk,1972:9). Diye tanımlanır.

Eğitim, yaygın eğitim, örgün eğitim ve hizmetiçi eğitim olarak üç alandan oluşur:

**ÖRGÜN EĞİTİM:** Okul ncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim basamaklarını kapsar.

**YAYGIN EĞİTİM:** rgn eğitimin yanısıra bireylerin hayatlarını renklendirmesine, mesleklerini yenilikler ile donatmalarına, zamanı daha iyi değerlendirmelerine yardım eden alandır. (rneğin:Dil kursları, dikiş kursları v.b.)

**HİZMETİÇİ EĞİTİM:** alışanların iş alanları ile ilgili yeni gelişmeler hakkında bilgilendirilmesi amacıyla kurslar, seminerler düzenleyerek yardımcı olan alandır.

Yapılan bu çalışma, yaratıcı dramının en çok uygulandığı, örgün eğitimin temel basamağı olan okul öncesi eğitimi esas aldığı için okul öncesi eğitimi tanımak gerekmektedir.

Okul öncesi eğitim; "0-6 Yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun, zengin uyarıcı çevre imkanlarını sağlayan; onların bedensel, zihinsel, duygusal yönden gelişimlerini, toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren, bilinçli ve sistemli bir eğitim sürecidir " (M.E.B., 1998:11).

"0-6 Yaş çocuğun gelişiminin aktif olarak ilerlediği dönemdir. Bu dönemde çocuğun kazandığı tüm deneyimler onun bütün yaş dönemlerini etkiler. Okul öncesi eğitim, çocuğa yaşlarıyla sağlıklı bir ortamda birlikte olma ve böylece onlarla paylaşma, zengin uyarıcı çevre ile zihinsel deneyimlerini zenginleştirme, yeteneklerini, ilgilerini ortaya koyma, kendi düşüncelerini, duygularını açıklama, sevgi alış veriş, sorumluluklar alma, başkalarına karşı olumlu, dürüst tavırlar geliştirme fırsatları sunar" (M.E.B., 1998:11). Ayrıca çocuğun psiko-motor, sosyal, duygusal, bilişsel, kişilik, özbakım ve dil gelişimlerinin olumlu biçimlendirilmesine yardımcı olur. Sayılan gelişim alanlarının hepsi çocuğun sağlıklı birey olarak hayatını sürdürmesi açısından çok önemli ancak çalışmanın başındaki soruya yanıt aramak açısından ve yine başta anlatılan sözel iletişime duyulan ihtiyacın önemi açısından dil gelişimi özel bir yer tutmaktadır.

"Dil, aslında iletişimin sosyal anlamıdır; dil, etkileşime dayanır ve derin duygular gerektirir" (Schmidt, 1997:122).

Dil; "İletişim kurmak, diğer insanların dikkatini çekmek, ihtiyaç ve dileklerini ifade etmek için zorunlu bir araçtır" (Gönen ve Dalkılıç, 2002:12).

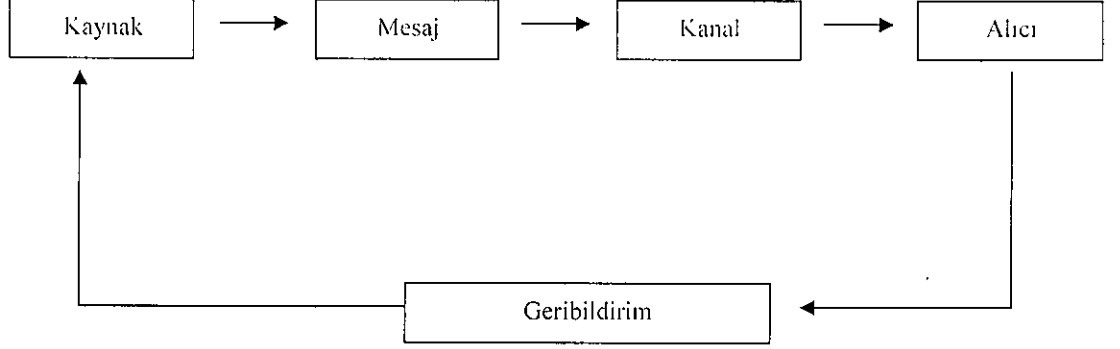
"Dil, doğduğumuz andan itibaren dünyayı tanımak, anlamak ve bizi anlamaları, ihtiyaçlarımıza cevap vermeleri için sözel mesajlar ile yaptığımız iletişimize araç olmaktadır. Fakat dil sadece iletişim kurmamıza yardım etmekle kalmaz, bunun yanısıra, çocuğun bilişsel gelişiminde ve kavrama yeteneğinin gelişmesinde de etkin bir rol

oyunmaktadır. Dili kullanmak, düşüncelerimizi hızlı bir şekilde ifade etmemizi sağlar" (Gönen ve Dalkılıç, 2002:12).

Okul öncesi eğitim dönemi çocuğu, keşfetme dönemini yaşadığından ötürü meraklıdır. Bu nedenle devamlı olarak soru sorar; aynı zamanda kendisini ve gördüklerini, duyduklarını, yaşamında olup biteni anlatmak ister. Elbetteki okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan etkinliklerin tümü çocuğun bu gereksinimlerini karşılamaya yöneliktir. Ancak anadili etkinlikleri (Türkçe Dil Etkinlikleri) dilin en çok üzerinde durulması gereken etkinlikleri içermektedir. (Tekermeler, bilmece, parmak oyunları, şiirler, hikaye anlatma gibi etkinlikler.) İşte, sözel mesaj iletimi ve dramanın birlikteliği bu etkinliklerde ön plana çıkmaktadır. Çocuk, anadili etkinliklerinde sözcük dağarcığını, hayal gücünü dolayısıyla dilini kullanma yetisini geliştirir. Hikaye ile ilgili sorular sorarak ve belki de kendisinden hikayeyi tamamlamasını veya hikaye anlatmasını istediğimizde yaşantısı ile ilgili sözel mesajlar ileterek bizimle iletişim kurar.

"İletişim, insanlığın varolmasıyla birlikte ortaya çıkan bir gereksinimdir. İlkel insanların tüm gereksinimlerini karşılamak için kullandıkları ilkel yöntemler iletişim gereksinimini karşılamak için kullanılmıştır. İlkel insanın mağara duvarlarına çizdiği resimler, kızılderiilerin ateş yakarak çıkardıkları dumanlar, Afrika yerlilerinin tam tam sesleriyle yapmak istedikleri iletişimden başka birşey değildir" (Yüksel, 1994:9).

Doğumla başlayan, çocuklukta temelleri atılan ve yetişkinlik ile birlikte ömür boyu süren iletişim; "Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, kominikasyon" (<http://tdk.gov.tr>) olarak tanımlanmaktadır. İletişim kavramı dilimize Latince 'communicatio' sözcüğünden gelir. Bu sözcüğün Fransızca'daki karşılığı ise 'communication' dır. Sözcüğün kökeni olan 'communis' kavramı birçok kişiye ya da nesneye ait olan, ortak yapılan anlamını içerir ([yayim.meb.gov.tr](http://yayim.meb.gov.tr)). İletişim, düzenli aşamalardan oluşan bir süreçtir.



Şekil 1: İletişim Süreci (Ergin ve Birol, 2000:26)

### İLETİŞİM SÜRECİNİN AŞAMALARI

**KAYNAK:** "İletişim sürecinde kaynak, hedeflediği kişi ya da grupta (alıcıda) davranış değişikliği oluşturmak üzere iletişim sürecini başlatan kişidir" (Ergin ve Birol, 2000:43). İletişim sürecinin yapılabilmesi için kaynağın varlığı şarttır. Yani kaynak için iletişimin anahtarıdır diyebiliriz.

**MESAJ:** "Kaynak tarafından oluşturulan sembollere mesaj denir" (Akoğuz, 2002:17). Kaynağın oluşturduğu bu semboller, alıcının dikkatini çekmek, tepkisini görmek amacıyla oluşturulan herhangi bir hareket, ses veya konuşma olabilir. Buradan anlaşılacağı üzere, mesaj; konuşma ve sesleri içeren sözlü mesaj olabileceği gibi, mimikleri, hareketleri içeren sözsüz mesaj şeklinde de alıcıya gönderilmektedir. Sözlü veya sözsüz mesaj iletiminin alıcı tarafından anlaşılabilmesi için mesajın anlaşılır, açık ve ulaşacağı hedefe (alıcıya) göre biçimlendirilmesi gerekmektedir.

Baltaş'ın belirttiğine göre, "Mesaj, bir vericiden çıkan duygu ve düşüncelerin, alıcının duyu organlarıncı algılanmasına yöneliktir. Mesaj, alıcıya ait ne kadar çok duyu organınca alınırsa, anlatım o ölçüde başarılı olur. Bu sebeple, görme, işitme, dokunma ve hatta koku ile ilgili faktörlerin iletişimde yer alması mesajın gücünü artırır" (Aktaran: Akoğuz, 2002).

Mesaj, özellikle sözel mesaj düzenlemeleri yaratıcı drama uygulamalarının can alıcı noktasıdır. Akoğuz (2002:18) bu konuyu, kısaca şöyle açıklar:

"Drama uygulamalarının gerçekleştiği ortam ve şartlar birden çok duyu organına seslenecek yapıdadır. Bu yönüyle mesajlar drama ortamlarında çok daha anlaşılır hale gelmektedir."

Sözlü mesaj iletimi yani sözlü iletişim en çok kullanılan iletişim türüdür. İnsanlar asırlar boyu birbirleriyle olan ilişkilerinde, dertlerini, korkularını, sevgilerini, kaygılarını yani tüm duygu ve düşüncelerini sürekli olarak sözlü mesaj ileterek yapmışlardır. Bu nedenle sürekli birbirleriyle konuşmuşlar ve aynı zamanda da birbirlerini dinlemişlerdir. Dolayısıyla sözlü iletişim konuşma ile yapıldığına göre sözlü mesaj türünün temeli dildir.

Dil, konuşmanın aracıdır. Dilaçar'ın belirttiğine göre konuşma, "İnsan tarihinin herhangi bir çağında, belli bir topluluğun veya toplulukların içinde, kamunun kullanılmasıyla evrim geçirerek saymaca değer kazanmış ve tanınabilir duruma gelmiş sistemlere göre düzenlenip telaffuz edilen boğumlu seslerden oluşmuş bir anlatım ve anlaşma aracıdır " (Aktaran: Taşer, 1995). Konuşma, insanları diğer canlılardan ayıran zorunlu ve iletişimde jest ve mimikleri de içine alan pratik bir anlaşma biçimidir. Diğer canlılardan ayırıyor olmasını ve insanlarla birbirini daha iyi anlayabilmede pratiklik sağlamasını İlin ve Segal şu örnekle açıklıyor:

"İlk insanlar tüm vücutlarıyla anlaşıyorlardı. Köpekle hiç konuştuğunuz oldu mu? Köpek, sahibine bir şeyler anlatmak istediği zaman, onun gözlerine bakar onu burnu ile iter, ayaklarını dizlerine koyar, kuyruğunu sallar, gerilir ve esner. Köpek konuşmayı beceremez,

bunun için de duygu ve isteklerini burnundan kuyruğunun ucuna kadar bütün vücudu ile anlatmak zorunda kalır" (Aktaran: Taşer, 1995).

Konuşma ile iletişim beden hareketlerini, işaretleri, aynı zamanda konuşmada yer alan sesleri, sözcükleri, bunların vurgulanma biçimlerini de içinde barındırır. "Bir el hareketi, bir gülümseme, omuz silkme, kaş çatma, bir inilti, bir haykırış, söylenen bir söz, bir tümce, kısaca bunlardan biri yahut bunların bir birleşimini de konuşma saymak gerekir" (Taşer, 1995:65).

Öyleyse 0-6 yaş grubu çocukların konuşma becerilerini geliştirmek bakımından okul öncesi eğitim kurumlarındaki anadili etkinlikleri ve bu çalışmalarda yaratıcı drama uygulamalarının yapılması büyük önem taşır. Bu sayede çocuk dil yeteneğini geliştirerek anlamlı sözel mesaj düzenleme yetisini de güçlendirecektir. Anlatımın başında konuşma, boğumlu seslerden oluşmuş bir araç olarak tanımlanmıştı. Bu nedenle boğumlama ve ses kavramlarını kısaca tanıyalım.

SES: "Konuşma sırasında boğumlanan (telaffuz edilen) ve işitilen öğedir" (Ergin ve Birol, 2000:92). "Hava titreşiminin kulakla duyulanına ses diyoruz" (Taşer, 1995:118). Yine Taşer'e (1995:118) göre sesin oluşumuyla ilgili açıklaması; "Akciğerden gelen havanın gırtlaktaki kırılganlığa çarpmasıyla onları titretmesiyle oluşur." şeklindedir.

BOĞUMLAMA (TELAFUZ) : Şenbay'ın belirttiğine göre, "Yazılmış ya da basılmış birtakım sembelleri (harfleri) sese dönüştürmek, aynı zamanda konuşmadaki heceleri iyice anlaşılacak biçimde seslendirmek için, konuşma organlarının boğazdan çıkan sese biçim vermeye yönelik topluca çalışmasıdır" (Aktaran: Öztürk, 2001).

KANAL: "İletişim sürecinde kaynağın amaçları doğrultusunda alıcıya gönderdiği mesajları taşıyan ortam, yöntem ve tekniklerdir" (Ergin ve Birol, 2000:79). Kanalın amacı mesajları alıcıya ulaştırmaktır. "İleti taşıyan sinyaller kaynaktan/gönderenden hedef kişi ya da kitleye kanal aracılığıyla iletilir. Geribildirim ya da yanıtı da alıcı durumundaki hedef-kişi ya da

kitleden gönderen-kaynağa yine bir araç, bir kanal taşır. İletileri taşıyan bu kanallar fiziksel (ses, hava v.b.), teknik (telefon, telgraf) ya da sosyal (okul, t.v. v.b.) araç olabilirler" (Usluata, - :20). Kanal burada sayılan teknik araçlar ve yöntemler olabildiği gibi sözlü ve sözsüz iletişim türleri de olabilir. İster sözlü ya da sözsüz iletişim olsun isterse de teknik araçlar ve yöntemler olsun önemli olan kanalın mesajı alıcıya doğru, anlaşılır yani sağlıklı bir şekilde ulaştırmasıdır. Gürgen'in belirttiği gibi, "İletişimin etkili olabilmesinde, kanal seçiminin çok büyük önemi vardır. Hangi kanalın seçileceği, iletişimin amaçları, alıcının özellikleri ile zaman ve mekanın sınırlılıklarına bağlı olarak değişir" (Aktaran: Akoğuz, 2002).

ALICI: "Kaynak tarafından bir veya birden çok kanalla gönderilen mesajlara ilişkin kodları açan alıcı mekanik bir araç olabileceği gibi bireylerarası yüzyüze iletişim süreçleri sözkonusu olduğu zaman kaynak kişiden gelen mesajları anlamlandıran kişi olarak da düşünülebilir" (Bırol, 2002:8).

İletişim, kaynağın iletiyi (mesajı) düzenleyerek kanal aracılığı ile hedefe (alıcıya) ulaştırmasıyla oluşur. İletişimin sağlıklı olabilmesi için mesajın anlaşılır olması, kanalın doğru seçilmesi ne kadar önemli ise alıcının özelliklerinin bilinmesi de o derece önemlidir. "Mesaj, kaynaktan alıcıya ulaştırılırken alıcının özelliklerine uygun düzenlendiği sürece anlaşılabilir" (Akoğuz, 2002:20). Bu cümleyi okul öncesi eğitim dönemi çocukları ile iletişim açısından şöyle açıklayabiliriz:

Eğitim ortamında öğretmen (kaynak) çeşitli teknikler (kanal-eğitim teknolojileri) ve yöntemler (kanal-yaratıcı drama) yolu ile öğrencisinde istedik davranışlar oluşturmada ilettiği mesajlarını çocuğun (alıcının) çeşitli özellikleriyle uyumlu düzenlediği sürece olumlu iletişim kurabilir. Öğretmen, çocuğun bireysel özelliklerini, kavrama yetilerini, yaş döneminin genel özelliklerini, ilgi alanlarını iyi bilmelidir.



GERİBİLDİRİM (DÖNÜT): Birol (2002:9) bu kavramı, "alıcının tepkisinin göndericiye aktarımı" olarak tanımlar. Geribildirim, iletişim sürecini çift taraflı tamamlayan aşamadır. Yani kaynaktan alınan mesaj kanal ile alıcıya ulaşır ve geribildirim ile alıcı tekrar aynı aşamalar ile bunu kaynağa gönderir. Böylece mesajın anlaşılabilirliğini, iletişimin niteliği kontrol edilmiş ve kaynak ile alıcı arasındaki etki ve tepki değerlendirmesi yapılmış olur. "Kaynak, mesajını gönderdikten sonra alıcıdan beklediği dönüti alabiliyorsa sorun görülmemektedir" (Ergin ve Birol, 2000:156). Bu, iletişimin sağlıklı yapıldığının bir göstergesidir. Öyleyse bunun için Baltaş ve Baltaş'ın belirttiği gibi dönütün bazı niteliklere sahip olması gerekir.

#### DÖNÜTÜN NİTELİKLERİ

- a. Vericiyi tam olarak dinlemek ve anlamaya hazır olmak.
- b. Sözcüklerin içeriğine ve aktarılmak istenen duygulara açık olmak.
- c. Sözcüklerin sözlük anlamları dışında vericide ne anlama geldiklerini tanımayı istemek.
- d. Kodu açılan mesaj ile kodlanan mesajın anlam bütünlüğünü kontrol etmek.
- e. Ana konuyu kaçırmamak, özetlemeler yapmak.
- f. İletişimi önyargı ve dirençle kesmemek.
- g. Vericinin duygularını anlayabilmek, farklı insanların bakış açılarından bakmayı başarabilmek.
- h. Üzerinde fikir birliği olmayan noktalardan önce, anlaşılan noktaları açıklığa kavuşturmak.
- ı. Üzerinde fikir birliği olmayan konuların ele alınışında sözcükleri ve bedeni kontrol etmek. Duygusal gerginliğin bedene ve ses tonuna yansımalarını önlemek.
- i. Karar anında bile iletişimi kapatmadan doğru dinlemek ve sağlıklı geri bildirimleri sürdürmek çabasından vazgeçmemek " (Aktaran: Akoğuz, 2002).

İletişim sürecinin sağlıklı yapılamamasında iletişim engellerinin rolü bulunur. "İletişim sürecinde engeller, bir mesajın verilmesini ve alınmasını olumsuz yönde etkileyen tüm faktörlerdir" (Ergin ve Birol, 2000:180).

### İLETİŞİMİ ENGELLEYEN FAKTÖRLER

- "1. Emir vermek, yönlendirmek. (Hiçbir zaman kullanılmamalı.)
2. Uyararak, gözdağı vermek. (Hiçbir zaman kullanılmamalı.)
3. Ahlak dersi vermek. (Sorun yokken kullanılabilir.)
4. Öğüt vermek, çözüm ve öneri getirmek. (Sorun yokken kullanılabilir.)
5. Öğretmek, nutuk çekmek, mantıklı düşünceler önermek. (Sorun yokken kullanılabilir.)
6. Yargılamak, eleştirmek, suçlamak, aynı düşüncede olmamak. (Hiçbir zaman kullanılmamalı.)
7. Önermek, aynı düşüncede olmak, olumlu değerlendirmeler yapmak. (Sorun yokken kullanılabilir.)
8. Ad takmak, alay etmek. (Sorun yokken kullanılabilir.)
9. Yorumlamak, analiz etmek, tanı koymak. (Sorun yokken kullanılabilir.)
10. Güven vermek, desteklemek, avutmak, duygularını paylaşmak. (Sorun yokken kullanılabilir.)
11. Soru sormak, sınamak, çapraz sorgulamak. (Sorun yokken kullanılabilir.) Bu maddelere Gordon'un ve Öner'in belirttiği şu maddeleri de ekleyebiliriz:
12. Sözümden dönmek, oyalamak, alay etmek, şakacı davranmak, konuyu saptırmak. (Hiçbir zaman kullanılmamalı.)
13. Karşılaştırma yapmak. (Hiçbir zaman kullanılmamalı.)" (Akoğuz, 2002:48).

İletişim engellerinin ortadan kaldırılması yukarıda sayılan faktörlere dikkat edilmesi etkili iletişimin oluşmasını sağlar. Korkut'un belirttiğine göre etkili bir iletişimin oluşabilmesi için gerekli olan birtakım ilkeler vardır:

- a) İlişkilerde gönüllülük esastır.
- b) Her birey karar verebilme gücüne ve hakkına sahiptir.
- c) Tüm insanlar saygıya değerdir.

d) Gizlilik, kişi kendine ya da başkasına zarar vermediği sürece korunmalıdır"  
(Aktaran: Bozdoğan, 2003).

Görülüyor ki bireylerarası iletişimin etkili olabilmesi için iletişimin aşamalarının, engellerinin bilinmesi gereklidir. Engellerin bilinmesi ile birlikte bunların ortadan kaldırılması için doğru yöntemlerin ve onların nasıl kullanılacağına da bilinmesi şarttır. Dolayısıyla eğitim ve öğretim ortamlarında öğretmen ve öğrenci arasında etkili bir iletişimin oluşturulması için yaratıcılığın yanısıra etkili eğitim tekniklerinin ve yöntemlerinin uygulanması esastır. İşte bu nedenle yaratıcı drama etkili iletişimin sağlanması amacıyla kullanılması son derece önemli bir eğitim yöntemidir.

Yaratıcı drama, "Çocuk oyunlarından ve benzer etkinliklerden yola çıkarak; gözlem yapma, doğaçlama, rol oynama, dramatizasyon gibi tiyatro tekniklerinden yararlanarak çeşitli yaşam durumlarından bilgilenme ve öğrenmeye geçme çalışmalarıdır" (Karadağ, 1997:109). Bu genel tanımdan anlaşıldığı gibi yaratıcı drama, eğitim yöntemi olarak tiyatro ve ayrıca drama tekniklerini kapsar.

Tiyatro, dilimize İtalyanca 'teatro' sözcüğünden gelmektedir ve şu anlamları taşır; "Dram, komedi, vodvil vb. edebiyat türlerinin oynandığı yer. Bu türleri izleyiciler önünde oynama sanatı" (<http://tdk.gov.tr>). Stanislavsky (1993:145) tiyatroyu, "bir insanın başlıca duygularından biri....güzelliğe....cana can katan güzelliğe olan özlemidir. "sözleriyle, estetik yönü ağır basan bir tanım yapmıştır. Bir başka tanıma göre tiyatro, "olağanüstülükle karışık, hayret verici olayları, durumları, temaşa etmek" (Kuruç, 1987:7) anlamını taşır. Nutku'nun belirttiği gibi tiyatro sözcüğü pekçok alan ve öğeyi içerir:

"1.Geniş anlamı içinde, sanatın yöntem, oyuncu, tasarım sanatçıları, uygulamacılar, uzmanlar ve seyircinin etkileşimi ile ortaklaşa üretilmesi.

2.Dramatik gösterilerin tümü.

3.Oyun oynama eylemi.

4.Oyunların oynandığı yapı, alan ya da yer.

5. Etkinliğine ilişkin olarak, tiyatral gereçler ya da yöntemler" (Aktaran: Öztürk, 2003).

Tiyatronun temel unsuru insandır. İnsanın düşlerinden, yaşadıklarından yola çıkar. İnsanın içsel iletişimini, doğayla, yaşadığı çevreyle etkileşimini ve insanın insanla iletişimini konu edinerek büyümlü bir ortam sunar. Bu nedenle tiyatro teknikleri yaratıcı drama yöntemi için etkilidir. "Drama sanatı, birşeyler yapma ve üretme sanatıdır. İlk insanın kendini bulmasına yardımcı olan bir eylemiydi. Theatron, yani seyir yeri anlamına gelen tiyatro sözcüğü, yapılan bir eylemi seyretmeyi getirdi. Bu kavramların her ikisi de birbirinin içindedir. Drama olmazsa theatron olmaz, theatron olmazsa drama olmaz" (Nutku, 1998:145). Dram, "Yunanca'da bir iş yapmak, bir harekette bulunmak anlamına gelen 'drao' kökünden türemiştir. Fransızca'dan alarak 'dram' dediğimiz 'drama' kelimesi de gene Yunanca 'iş, hareket, fiil' anlamına gelmektedir" (Kuruç, 1987:7). Stanislavsky (1993:50) bu kavramı, "bir doruğa yükselen eylem" olarak tanımlamaktadır.

Drama, yaratıcılık gücünü içeren ve insanın yaşadıklarını, düşündüklerini, tasarladıklarını harekete dönüştürmesidir. Bugüne kadar yaratıcılık kavramı ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. San'ın belirttiğine göre yaratıcılık "daha önceden kurulmamış ilişkiler arasında ilişkiler kurabilme, böylece yeni bir düşünce şeması içinde yapılandırma, bireyler için ya da kültür için gerçekliğe uygun bir yenilik katma" (Aktaran: Adıgüzel, 2002). Çellek'e (2003) göre yaratıcılık, "gerçekliğe farklı yenilik katmadır" ([www.stradigma.com/turkce](http://www.stradigma.com/turkce)). Yaratıcılık, geçmişten gelen birikimin, deneyimin, kavram ve olayların yeniden üretilmesinde ya da özgün yapıtların oluşmasında rol oynar. Yaratıcılığın özünde bir sorunu analiz ve sentezlemede orjinellik ve yenilik vardır. Kısaca bilinen düşünce, fikir ve etkileşimleri farklılaştırmayı amaçlamaktadır. Yaratıcılık, farklı anlatım şekilleri bulmaktır. Yaratıcılık olgusu, temelde günlük yaşamda bir sorunu işleme ya da ortaya bir sorun koyarak çözümüne yönelmedeki ayrıcalığı ile çalışmayı özgün yapabilmektir. Yaratıcılığın eğitimdeki önemini Karadağ (1997:109) şöyle özetler, "yaratıcı bir eğitimle yetişen çocuk ve genç yeniliklere açık, zihinsel yönden sağlıklı, hoşgörülü, sosyal hayata uyumlu, pekçok şey sayabileceğiniz özelliklere sahip bir kişilik geliştirmektedir. "Yaratıcı drama etkili bir sözel iletişim ve eğitim için önemli yöntemdir. Dolayısıyla yaratıcılık da bunun ayrılmaz bir parçasıdır. Bunun yanısıra ezberci eğitim

anlayışından kurtulmak ve hayata, olaylara farklı pencerelerden bakabilme yetileri geliştirmek açısından yaratıcılık ve eğitim bir bütün olarak işlenmelidir. Eğitimin tanımındaki değiştirme anlayışından yola çıktığımızdan yaratıcılığın önemini daha iyi anlayabiliriz. Çellek (2003), eğitim ve yaratıcılığın birlikteliğini, "eğitimin değiştirme işlevinin içeriği, beraberinde getirdikleri sorgulandığında yaratıcılığın önemi ön plana çıkmaktadır. Bu tavrın gereği, dünyanın değişiminde kendini gösterir. Bireysel ayrıcalıkların, çevrenin, değişimin önem kazandığı günümüzde eğitimdeki ezbere, yinelemeye yönelik sorunsalın ciddi boyutlarda tartışmaya açılması hep beraberinde yaratıcılık olayını getirecektir. Yaratıcılığın ne sınırı, ne de tatili vs. vardır. Bu nedenle eğitimin her alanı için geçerlidir. Sanatta olduğu kadar bilimde, bilimde olduğu kadar yaşamda da.... Bunlar hep birbirleriyle ilintilidir. Eğitimin ana karnından başlaması gerektiğini düşünürsek aslında yaratıcılık okullardan önce başlıyor" ([www.stradigma.com/turkce](http://www.stradigma.com/turkce)). Eğitimde hatta yaşamda yaratıcılığın önemini en iyi şekilde açıklayan bu cümlelerden sonra yaratıcı dramının tarihsel süreçteki gelişimine bakmanın, yaratıcı dramayı tanımak ve anlamak için yararı var.

"Drama, insanlık tarihi boyunca varlığını sürdürmektedir. Yaratıcı dini temaların işlendiği oyunların başlamasıyla eski Yunanistan'da şekillendirilmiştir. Dini kutlamalarda yarışmalar düzenlenmiştir. Drama sanatı gelişirken, oyuncuların arasından yeni oyun yazarları ortaya çıkmıştır. Ortaçağ'da drama, din eğitimi için bir araç olarak kullanılmıştır" ([www.susancanthonny.com](http://www.susancanthonny.com)).

Yukarıda genel olarak tespit edilen dramının tarihçesi, devamında süregelen yaratıcı dramının, özellikle konuyla bağlantılı olduğundan, eğitimde kullanılmasıyla ilgili tarihteki oluşumunu ve gelişimini ise çeşitli araştırmacılar çalışmalarında şöyle yer vermişlerdir:

"Yaratıcı dramının yaşantı yoluyla eğitim olması, duygusal eğitimi önemsemesi ve oyunu kullanması açısından bakıldığında kökeninin Eflatun'a kadar dayandığı söylenebilir. Yüzyıllar öncesinden çeşitli düşünce adamları (Eflatun, Seneca, Locke, Comenius, Rousseau, Pestalozzi, Froebel.... vd.) eğitimin baskıcı yanına karşı çıkmış; eğitim ve öğretimde duyuların, eğlencenin önemini vurgulamış; yaşantı yoluyla öğrencinin merkeze alındığı bir eğitim anlayışını

savunmuşlardır" (Bozdoğan, 2003:32). Dramanın belirgin olarak eğitimde kullanılması ise, "reform hareketleriyle beraber Fransa'da başlamıştır. Bu akımın öncülüğünü de J.J. Rousseau yapmıştır. Dramayı yaygınlaştırmak amacıyla, Rousseau, açık hava festivalleri önerisinde bulunmuştur. Ona göre, seyircilerin kendilerini eğlendirmeleri, duyguların üstünlüğü, öznellik, bilişsellik, duyguların yaşanması çok önemlidir" (Aral ve Başk., 2000:33).

Rönesansla beraber Fransa'da yaşanan bu gelişmelerden sonra İngiltere'de entüstri devrimiyle birçok alandaki değişim gibi İngiliz eğitim sisteminde de değişiklikler yaşanmıştır. "Çocuğun, içine bilgilerin boca edildiği boş bir kap gibi görülmesi, 1870'lerden başlayarak eğitimde yapılan yeniliklerle çocuk merkezli eğitim kavramına dönüşmüştür. Bunun için ilerici okullar kurulmuş, bireysel duyarlılığın eğitilmesi öngörülmüş ve 1889-1893 yıllarında açılan okullarda çocuk merkezli eğitime geçilmiştir. Eğitimde dramanın ilk uygulamaları yine bu okullarda görülmüştür. John Dewey'e göre, çocuk merkezli eğitime 1921'lerde geçilmiştir. Frank Cisec ise çocuğun kendini sanatla ifade etmesini öneren ilk kişidir. Onun okulunda (Viyana 1898) çocuğu özgür bırakarak sanat yapmasını sağlayan bu görüş uygulanmıştır. Sanat eğitimindeki ilerici görüşler ve drama öğretmenlerinin gayretleri ile 'make believe play' yani '-miş gibi yapmak' ortaya çıkmıştır" (Gönen ve Dalkılıç, 2002:26).

"Bir İngiliz olan Peter Slate, 1920'lerden itibaren çocuk grupları ile drama çalışmalarını denemeye başlamıştır. Peter Slate (1954), kendisine özgü bir drama yöntemi geliştirmiş ve 'çocuk draması' adını verdiği kitabında yöntemini tanıtmıştır. Slate, çocuk dramasını özel bir sanat türü olarak, tiyatroya bir alternatif görmüştür. Ona göre drama, tüm çocuklar için doğal bir oyundur ve çocuk gelişiminde önemli katkılarda bulunabilir. Çocuk kendisini farklı durumlara sokarak, farklı rolleri oynamaya çalışarak kendi gelişimi için önemli beceriler kazanır. Diğer yandan, drama sayesinde çocuk, iyiyi ve kötüyü birbirinden ayırt etme, toplumun ve toplumsal kuralların farkına varma ve çalışmanın keyfini çıkarma yönünde gelişir" (Önder, 2000:34).

Çocuk, oyunu yaratılıştan bir insan etkinliği olarak ele alıp, okullarda yapılmaya değer tek etkinlik olarak benimsemiştir. Ayrıca okullarda drama çalışmaları için mummery (maskeli eğlence) olarak adlandırdığı özel alanların olmasının gerektiğini vurgulamıştır. Yazdığı iki

eseri ile çocuklara kendi eserlerini kendilerinin yazmaları gerektiği mesajını vermiştir. Böylece derslerde, rol oynama, şiir yazma, marangozluk ve bahçecilik gibi çeşitli faaliyetler yapılmıştır. Slate'in öğrencisi Brian Way ise, 'drama aracılığıyla gelişim' isimli eserinde dramanın çocuğun kişilik gelişimini etkilediğini belirtmiştir (Gönen ve Dalkılıç, 2002).

"Dorothy Heathcote 1970'lerde eğitimde drama konusunda çalışmalar yapmıştır. Heathcote'a göre eğitimde drama hem bilişsel, hem de duyuşsal öğrenmeyi amaçlamalıdır. McCaslin (1984) yaratıcı drama olarak tanımladığı yaklaşımını, televizyon ve video oyunları çağının pasif çocuklarının yaşayarak, deneyerek daha aktif olabilmeleri, yaşama katılabilmeleri için önermiştir" (Aral, Baran, Bulut ve Çimen, 2000:36)

Türkiye'de ise dramanın tarihi 1908 yılına kadar uzanır. Bu tarih, eğitim sistemimizde 'okul tiyatrosu' düşüncesinin ortaya çıkması bakımından önemlidir. 1915 Yılında, 'Maarif-i Umumiye Tedrisi' isimli yönetmelik yayınlamıştır ve okullarda 'terbiye-i tarihiye ve edebiye dersi' adıyla sahne dersinin varlığı oluşmuştur. Yönetmelik sayesinde tiyatronun eğitsel yönünün önemi resmîlik kazanmıştır. Bu yönetmelik; 'Temsillerin Talim Ve Terbiye İle Münasebeti (Gösterilerin Ahlak-Eğitim İlişkisi)' ve 'Temsillerin usul-i Tedrisi (Gösterilerin Eğitimde Kullanımı)' olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Yönetmelik bu bölümleriyle, gösterilerin toplumsal törelere ve tarihe uygun olanlarının, ulusal ve evrensel yazının çocuklara dramatik olarak öğretilmesindeki kolaylıkları sunmaktadır (Nutku, 1998). Cumhuriyet Dönemi'nde köy öğretmeni Muammer Targaç'ın okullarda tiyatro yapan ilk kişi olduğunu görmekteyiz. 1950'lerde Selahattin Çoruh 'okullarda dramatisasyon' adlı eserini yayınladı. Ona göre hep birlikte yapmak, oynamak, dramatize etmek önemlidir. Türkiye'de 1951'de Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı dramanın önemini belirtmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1951'de ortaokul programlarında 'Temsil Yolu İle Canlandırma' cümlelerine rastlanır. 1966'da İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün altı nolu yayını olarak basılan 'okul öncesi eğitim' isimli Nimet Erkunt'un kitabında 'çocuk tiyatrosu' başlığı ile elli sayfalık bölüm yer alır. 1968'de MEB'nin ilköğretim programında 'dramatisasyon' olarak adlandırılan bazı çalışmalardan bahsedilir. Fakat bunlar yöntemli çalışmalardır; uygulama durumuna ulaştırılamaz. 1980'lerden bu yana eğitimde yaratıcı drama, başlı başına bir disiplin ve estetik olarak yer almış ve bu konuda önemli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Bozdoğan, 2003). Günümüzde Türkiye'de ilköğretimlerde seçmeli ders

olarak, üniversitelerin eğitim fakültelerinde ve okul öncesi eğitim basamağında dramaya yer verilmektedir. 'Yaratıcı drama' kavramı daha çok ABD ve İngiltere'de kullanılmıştır. 1977 yılının Ağustos ayında Amerika Çocuk Tiyatro Birliği'nin 'yaratıcı drama' tanımı hükümet tarafından resmen kabul edilir:

"Yaratıcı drama anında uydurulan (doğaçlama), sergisel olmayan (gösteriye açık değil), katılanların hayal etmeleri, olayı yasalastırmaları ve insanın deneyimlerini yansıtılmalarını sağlamak amaçlı bir lider tarafından yönlendirilen yöntem merkezli bir drama biçimidir" (Davis ve Behm, 2003). Yaratıcı drama küçük yaşlardan ileri yaşlara kadar tüm yaş gruplarında kullanabilmektedir. Fakat en çok 0-6 yaş döneminde kullanıldığına rastlamaktayız. Çünkü bu dönem çocukları herhangi bir yönlendirme yapılmaksızın tüm hayal güçlerini etkinliklerine yansıtırlar. Kavcar'ın belirttiği gibi, dramatik oyunlarda, karşılaşılan yeni durumlara uyum ve yaratıcılık sözkonusudur. Ayrıca çocuklar yetişkin rolü yaparak gelecekteki rollerini de tanıma fırsatı bulurlar. Çocukların insan ilişkilerini olumlu yönde geliştirirken, problem çözme becerisi de kazandırır. Bu şekilde, sağlıklı bir sosyalleşme elıştırır (Aktaran: Adigüzel, 2002).

"Yaratıcı drama: Doğaçlamadan, alışkanlıklardan, eğitimden, psikolojiden ve sanattan çıkan kavram yeteneklerin sıralı ve sürekli gelişen bütünlüğüne sahip, her daim devam eden bir süreçtir" (Davis ve Behm, 2003).

Yaratıcı drama ile ilgili bir nokta da şudur; yanlış cevap diye bir şey yoktur, hayvanlar konuşabilir, çocuklar rahatlıkla gezinebilir, gökyüzü yeşil, çimenler mavi olabilir (www.creativedrama.com. 2003).

Çocuklar bedenlerini, çevrelerini, düşlerini, duygularını keşfederken drama çalışmalarında oyunlaştırma yaparlar. Oyunlaştırmada sözcükleri doğru söylemeyi, topluluk karşısında konuşmayı, jest ve mimiklerini sözlerin anlamına göre kullanmayı, sözel ifade etmeyi öğrenirler. Pasiften aktif konuma geçerken anlatım yetenekleri güçlenir. Ayrıca yaratıcı drama ile çocuklar bütün duyu organlarını kullanabilirler. Bu da öğrenmeyi kolaylaştırır. "Öğrenme



işlemine karışan duyu organları sayısı ne kadar çok olursa öğrenme o kadar iyi olur. Ted Cobun'a göre öğrendiklerimizin;

"% 83'ünü görme,

% 11'ini işitme.

% 3,5'ini koklama,

%1,5'ini dokunma,

% 1'ini tatma duyularımızla edindiğimiz yaşantılar yoluyla öğreniriz" (Ergin ve Birol , 2000:59).

Yaratıcı drama etkinliklerini sağlıklı uygulamak ve verim elde edebilmek için yaratıcı dramanın ilkelerini ve aşamalarını bilmek durumundayız.

#### YARATICI DRAMANIN İLKELERİ

Martinez'in belirttiği gibi, ilkeler şöyle sıralanabilir:

" 1. Eğitimde drama etkinliğinde ödül ya da ceza yoluna başvurulmaz.

2. Eğitimde drama çalışmaları asla bir oyuncu eğitimi olarak düşünülemez. Dolayısıyla bu çalışmalar, seyircilere oynanan bir temsil olarak hazırlanamaz. Dramanın oyuncularını aynı zamanda izleyicileridir. Bu çalışmalarda izleyici bulundurulmaz. Bu çalışmalar sınıfta, holde, bahçede, kütüphanede, yemekhanede uygulanabilir. Çalışmalar sırasında özel bir mekan ve aksesuara ihtiyaç yoktur.

3. Eğitimde drama çalışmasında öğrencinin ne söyleyeceği değil, neyi nasıl söylediği anlam taşır. Drama bir analiz yöntemi değil, bir sentez yöntemidir. Öğrencinin bütün özgürlüğü de program amacı içinde bir özgürlüktür, ondan daha fazlası istenemez (Aktaran: Gönen ve Dalkılıç, 2002).

## YARATICI DRAMANIN AŞAMALARI

### ISINMA VE RAHATLAMA AŞAMASI:

"Hareket ısınmanın ana ögesidir. Vücudun eklem yerlerini açar, kasları yumuşatır, rahat bir çalışma sağlar. Öğretmen ısınma çalışmalarını sınıf içindeki tüm çocuklarla yapmalıdır. En fazla 10-12 dakika olmalıdır. Daha fazla ısınma çalışması yapmak, çocukları yorar. Verimli bir çalışma yapmayı engeller" (Duman ve Akşıray, 2004).

Bu çalışmalarda grubu oluşturan bireylerin birbirleriyle bütünleşmesine yönelik alıştırmalara yer verilir. Katılımcılar, birbirleriyle tanışır ve etkileşim kurarlar. Yaşayacakları yeni yaşantılar için hazırlıklı ve istekli hale getirilirler. Tanışma ile başlayan güven kazanmaya, uyum sağlamaya, beş duyuyu kullanmaya, gözlem yetisini geliştirmeye ve bedenini ve beynini duyumsamaya yönelik çalışmalar bu aşamada yer alır. Isınma çalışmaları müzik ya da ritm eşliğinde yürüme, koşma, zıplama, çekme, itme, hayvan yürüyüşleri, çeşitli zemin ve zamanlarda yürüme, gösterilen harekete uygun ritm tutma gibi çalışmalardır" (Aral ve Başk., 2000:108).

Bayrakçı'ya (2003) göre, "belirgin bir beceri üzerinde kısa süreli olarak uygulanan sözlü uygulamalardır. Burada amaç konsantrasyon, hayal etme (çağırışım, imaj oluşturma), gözlem (duyumsama), hareket (gevşeme, rahatlama, esneklik, koordinasyon, duyarlılık), pandomim (objelerin ve karakter yürüyüşlerinin, biçim değiştirmelerin, davranış şemalarının taklidi hareketleri) dir..." (Bayrakçı, 2003).

### ROL OYNAMA VE PANDOMİM:

"Pandomim 'genellikle bir masalı' bir öyküyü sadece bendensel devinimlerle iletme sanatı yada aracıdır. 'diye tanımlanır. Jest ve hareketler konuşmadan önce gelir. Küçük çocuklar istek ve duygularını' korkularını sözcüklerle ifade etmeyi öğrenmeden önce jestler ve hareketlerle bildirirler" (Duman ve Akşıray, 2004).

San`ın belirttiğine göre, "Belirlenmiş kurallar içinde özgürce oyun kurma ve bu oyunları geliştirme çalışmalarından oluşur" (Aktaran: Bozdoğan, 2003).

#### DOĞAÇLAMA:

"En önemli çalışma tekniklerinden biridir. Çocuklar, sözel ya da sözel olmayan, basit, kendiliğinden ifade tarzları ile bir durumu ya da olayın aktışını, gelişimini canlandırırlar. Doğaçlama yapabilmeleri için, özellikle okul öncesi çocuklarının konu ile ilgili kavramsal ön bilgilere ihtiyaç duyabilecekleri unutulmamalıdır. Yapılacak doğaçlama basit olmalı ve çoğu kez olay, konu ya da roller öğretmen tarafından iyi tanımlanmalıdır" (Önder, 2000:140). "Dramada yaratıcı bir yöntem olarak benimsenen doğaçlama, değişebilirli ve anında yaratmayı ifade eder. Doğaçlama süresi içinde fikirler toplanır, problemler çözülür. Böylece çocuk kendini anlatır ve grupla tartışmalar yapar. Bu çalışmada hem bireysel hem grupla yaratıcılık ortaya çıkar." (Duman ve Akşıray, 2004).

#### OLUŞUM VE DEĞERLENDİRME:

"Oluşumlarla anlatılmak istenen sürecin özellikle önceden hiç belirlenmemiş bir çıkış noktasından başlamasıdır. Bu süreçte etkinliklerin nasıl gelişeceği ve nereye varılacağı önceden belirlenemez. Durama çalışmasının aşamalarının herbirinin ya da birkaçının ardından tartışma açılması, "Ne yaşadınız?", "Neler hissettiniz?", "Nerede güçlük çektiniz?" gibi soruların sorulması ve katılımcıların yanıtlaması drama çalışmalarının önemli aşamalarındandır. Çalışmanın bu aşamasında diğer bir amaç da katılımcıları içinde buldukları ortamdan gerçeğe döndürmektir. Böylece birey yaşadığı süreci daha iyi gözlem ve analiz imkanı bulabilecektir" (Aral ve Başk, 2000:117).

Çocuk oyunları ve benzer etkinlikleri temel alan ve gözlem yapma, rol oynama, doğaçlama, dramatizasyon gibi çeşitli tiyatro tekniklerden faydalanan, ayrıca yaşam durumlarını canlandırma, bunları irdeleme ve öğrenmeye geçme çalışmalarını içeren yaratıcı drama

etkinlikleri (San, 2003). Çocuklara pekçok fayda sağlamaktadır. Baş (2002), bir çalışmasında, yaratıcı dramının öğrencilere kazandırdıklarını şöyle sıralamıştır:

- a. Kişilik gelişimini olumlu etkiler.
- b. Çocukta yaratıcılığı ve hayal gücünü geliştirir.
- c. Bağımsız düşünme ve karar verme yetisini geliştirir.
- d. Duygularının farkına varmasını ve duygularını ifade etmesini sağlar.
- e. İletişim becerilerini geliştirir.
- f. Kendi problemlerini çözebilme yeteneğini geliştirir.
- g. Arkadaşlık ilişkilerini olumlu etkiler.
- h. Öğütmenle çocuk arasında olumlu iletişim etkisi sağlar.

Baş'ın bu çalışması okul öncesi eğitim sürecinin anadili etkinlikleri için de geçerlidir. Yazar, "iletişim becerilerini geliştirir", "arkadaşlık ilişkilerini olumlu etkiler", "eğütmenle çocuk arasında olumlu iletişim etkisi sağlar" maddelerini şöyle açıklamaktadır:

#### "İLETİŞİM BECERİLERİNİ GELİŞTİRİR"

Drama, diğer insanlarla iletişim kurma konusunda alıştıırma olanakları sağlar. İletişimde bulunmayı öğrenmek için yaşantılar sunar iletişim kurmak için sırasını bekleme davranışından, dinleme davranışına ve açık iletişime kadar birçok iletişim unsurunu, yaşayarak, deneyerek içselleştirir. Dil, iletişimi sağlar. Grup etkinliklerinde çocuk, dilini etkili, aktıcı ve güzel kullanabilme yetisini kazanır. Bu beceriyi kazanan çocuklar girdikleri ortamlarda iletişim zorluğu yaşamazlar.

#### "ARKADAŞLIK İLİŞKİLERİNİ OLUMLU ETKİLER"

Okul öncesi ya da okul çağındaki çocuklar için arkadaşlık çok önemlidir. Etkinlikler çoğunlukla bir grup etkinliği olduğuna göre, çocuk ister istemez diğer kişilerle iletişime

girecektir. Bu iletişimde, birbirlerine saygı ve sevgi duymayı, hoşgörülü olmayı, karşısındakini sabırla dinlemeyi öğrenecektir. Böylece arkadaşlık kavramı da gelişecektir.

### "EĞİTMENLE ÇOCUK ARASINDA OLUMLU İLETİŞİM ETKİSİ SAĞLAR"

Çocuklara drama çalışmalarını elbetteki bir eğitmen sevdirebilir. Eğitmen, çocuklara karşı içten, doğal ve sempattir. Bunu hisseden ve gören çocuklar eğitmeni kendilerine yakın bulurlar. Sonuç olarak bu etkili iletişim öğrenmeyi de kolaylaştırır.

Drama yoluyla öğretmenler çocukların iç dünyalarını, tepkilerini, korkularını, beklentilerini, onların mesajlarıyla öğrenirler ve onlara bu sözel mesajlar ile yardımcı olabilirler.

0-6 Yaş grubundaki çocukların sözel mesajlarına sözel tepkiler ile yanıt verilmesi çocuğun kendine olan güvenini artırır ve atılgıcı olmasını teşvik eder.Çocukların kendiliğinden geliştirdikleri üç tür sözel iletişimleri bulunmaktadır. Bunlar:

1. İstek bildiren sözel iletişimler.
2. Bilgi aktaran sözel iletişimler.
3. Öğrenmeye ilişkin sözel iletişimler" ([www.sosyalhizmetuzmani.com](http://www.sosyalhizmetuzmani.com)).

Çocuğun bu üç tür sözel iletişimde eğitim ortamında etkin öğretimin temelini oluşturan tepkisel ve yaratıcı öğretim yöntemleri kullanılır ve çocuğun konuşmalarına verilen tepkilerde bir seri öğretici unsur da eklenirse onun sözel mesaj becerisine de önemli etkileri olacaktır. Bu bağlamda yaratıcı drama, okul öncesi eğitim kurumlarında eğitmenlerin uyguladıkları çeşitli drama çalışmaları, çocukların sözel mesaj yetilerini geliştirmektedir. "Yaratıcı drama derslerindeki etkinliklerin tümü sözlü ve sözsüz iletişime dayanır. Bu derslere katılan bizler iletişim sürecinde önce kendi düşüncelerimizin, duygularımızın ve bedenimizin farkına varırız. Bir durum, olay ya da kişi karşısında neler düşündüğümüzü inceleme olanağı buluruz" (Üstündağ, 2002:15). Eğitimde dramanın kullanılması çocuğun şuanadaki ve gelecekteki

yaşantısında üstleneceği rolleri ve bu rollerden kaynaklanan diğer bireylerle kuracağı ilişkiler ve iletişim için önemli bir anahtardır. "Drama ile kurulan iletişimler oyunsu süreçlerde geliştiği için, gerçek yaşantılardan izler taşımakta ama gerçekten yaşanmamaktadır. Ancak gerçek yaşamda karşılaştığında da neler yapılacağını öğrettiği için, her tür soruna hazırlıklı olunmasını sağlamaktadır. Özellikle iletişim becerilerini geliştirmelerini ve yetenek kazanmalarını sağlar" (Akoğuz, 2002:61). Drama sayesinde iletişim becerilerini geliştiren çocuk sağlıklı iletişim kurmayı da öğrenecektir.

## TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA ETKİLİ SÖZEL MESAJ DÜZENLEME YETİLERİNİ GELİŞTİRECEK YARATICI DRAMA UYGULAMALARI ÖRNEKLERİ

### ÖRNEK 1: (ÇÜNKÜ İLE ANLATMA)

Öğretmen veya bir öğrenci herhangi bir olayı tanımlar (öğretmen öğrenciye evde, okulda yaşadığı bir olayı anlatmasını da isteyebilir) Bir sonraki çocuk "çünkü" diyerek o olayın nedeni olabilecek başka bir olay veya kişi bulup söylemeye çalışır. Örneğin; "adamın ceketi ıslandı."

- a) Çünkü, yanına şemsiye almamış
- b) Çünkü, çok yağmur yağıyormuş

### ÖRNEK 2: (ÖYKÜYÜ DEVAM ETTİRME)

"Öğretmen bir öyküyü başlatır. 'Bir gün küçük bir ülkedeki kral uykudan kalkmış ve aynaya bakmış. Bir de ne görsün...' Öğretmenin seçtiği öğrenci devam eder. Daha sonra öğretmen o öğrenciye teşekkür ederek başka bir öğrenciye söz verir veya öğrenciye başka bir arkadaşını seçmesini söyler.

NOT: Öyküye yapılacak olan katkı, bir sözcükte olabilir, birkaç cümle de. Burada önemli olan öyküyü ilerletebilmektir" (www.dramaeğitimi.com).

### ÖRNEK 3: (SÖZEL YARATICILIĞI GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI)

“Öğrenciler daire şeklinde oturur. Lider elindeki fotoğrafları gösterir ve resimdeki kişilerin tam bir şey söylerken fotoğraflarının çekildiğinden bahseder. Daha sonra bir öğrenci seçilerek bu fotoğraftaki ne söylediği, kime söylediği, neden söylediği sorularak kişiyi canlandırması istenir”.

### ÖRNEK 4: (KAYNAŞTIRMA ÇALIŞMALARI – BAŞKALARIYLA İLETİŞİM KURMA)

“Halka şeklinde oturulur. Bir öğrenci kendi ismini söyler ve elindeki topu yerden yuvarlayarak bir kişiye atar. Topu alan kişi de kendi ismini söyleyerek bir başkasına topu atar. Herkes ismini söyledikten sonra ikinci aşamaya geçilir.

Buradan ilk kişi ismini söyler. Topu başkasına atar, o kişide önce ilk kişinin ismini sonra kendi ismini söyler ve topu üçüncü kişiye atar. O da ilk ve ikinci kişinin ismini sonrada kendi ismini söyler... oyun bu şekilde de devam eder. Oyunun sonuna doğru söylenecek isimler çoğaldığından dikkat etme, ilgiyle dinleme, akılda tutma, çalışması olarak da düşünülebilir” (www.dramaokulu.com).

### ÖRNEK 5: (KASETTEN DİNLEYEREK ÖYKÜ OLUŞTURMA):

“Güher-Süher Pekinel’in (Saint Seans) ‘Hayvanlar Karnavalı’ kaseti çalınarak çocukların serbest şekilde dans etmeleri istenir. Çocukların müziğin ritmine uygun olarak istedikleri hareketleri yapmalarına olanak tanınır. Kaset ikinci kez çalınır. Bu kez öğretmen kasetteki seslerin sırasıyla hangi hayvana ait olduğunu çocuklara söyler. Bunun üzerine tüm çocuklar, o hayvanın hareketlerini ve sesini taklit etmeye çalışırlar. Kaset bitene kadar bu etkinlik sürdürülür.

Kaset üçüncü kez öykü oluşturma etkinliği için çalınır. Öğretmen çocuklarla beraber oluşturacağı öykünün ilk tümcesini söyler (Örneğin; ‘Bir ilkbahar günü ormanda yürürken

aniden...'gibi). Çocuklardan kasette duydukları seslerin çağrıştırdığı hayvanlarla ilgili olarak öyküyü sürdürmeleri beklenir. Bu arada öğretmen çocukların katkılarıyla oluşturulan öyküyü yazabilir ya da teybe kaydedebilir. Bu kayıt, daha sonra dil gelişimi ile ilgili yapılacak değerlendirmelerde kullanılabilir. Kaydedilen ya da yazılan öykü daha sonra tüm çocuklarla birlikte dinlenir ya da öğretmen tarafından okunur" (www.meb.gov.tr/programlar).

Bu uygulamalar ışığında K.K.T.C.'de okul öncesi öğretmenliğine yönelik programlarda yaratıcı drama etkinliklerinin özellikle de etkinlikler sürecinde sözel mesaj düzenleme boyutunun mevcut durumuna yönelik araştırma gerekliliği vardır. Bu gerekliliğin bir sonucu olarak ise bu araştırmanın amacı;

## 1.2. AMAÇ

0-6 Yaş grubundaki çocukların etkili sözel mesaj düzenleme yetilerinin geliştirilmesinde yaratıcı drama çalışmalarının etkilerinin incelenmesidir. Yukarıda belirtilen genel amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1.2.1. Öğrencilerin sözel mesaj düzenleme yetilerinin geliştirilmesinde anadili etkinliklerinde, kullanılan yaratıcı drama çalışmalarının etkisi var mıdır?

1.2.2. Öğrencilerin sözel mesaj düzenleme yetilerinin geliştirilmesinde etkisi var mıdır?

## 1.3. ÖNEM

Günümüzde teknoloji ve çalışma yaşamının ilerlemesi ile birlikte insanlar kendilerine ve birbirlerine yabancılaşmışlardır. Yabancılaşmanın sonucunda da kendilerinin dışındaki insanlara dertlerini, duygularını, düşüncelerini, hayallerini anlatamaz ve hatta birbirleriyle anlaşamaz hale gelmişlerdir. Yani, konuşmanın getirdiği sözel iletişimde yetersizlikler ortaya çıkmıştır. Bunun



yanı sıra eğitim sisteminin ezberciliğe dayanması ve bu dayanmanın getirdiği baskıcı kalıplar bireylerin öğrencilik çağında yaratıcılığını, sözel iletişim yetilerini geliştirmeyi kısıtlamaktadır.

İşte burada yaratıcı drama devreye girmektedir. Çünkü yaratıcı drama rahatlamayı sağlar ve bunun ışığında yaratıcılığı geliştirir. Yaratıcı drama insanlar arasında bir iletişim bağı kurar. İnsanlara yaşamlarını başkalarına aktarma ve böylece kendilerini etkili bir biçimde anlatabilme olanağı tanır. Çağdaşlaşmanın ve sosyalleşmenin gereği olan sözel iletişim becerileri okul döneminde ve özellikle çevre ile iletişime başlamanın temel süreci olan okul öncesi eğitim döneminde yaratıcı drama etkinlikleri yardımı ile etkili hale getirilebilir.

Yapılan bu çalışma, eğitimde yaratıcı drama uygulamaları ile sözel mesaj iletisi arasındaki ilişkiyi irdelemekte ve yaratıcı dramın eğitimdeki önemini vurgulamaktadır.

#### 1.4. SINIRLILIKLAR

Bu çalışma;

1. Kapsam açısından, okul öncesi eğitim kurumlarında sınıf yönetiminde yaratıcı drama yöntemiyle yapılan anadili etkinliklerinin öğrencilerin etkili sözel mesaj düzenleme yetilerinin geliştirilmesinde etkilerinin incelenmesi ile,
2. Yöntem açısından, tarama modeli ile,
3. Çalışılacağı kademe açısından okul öncesi eğitim düzeyi ile,
4. Veri kaynağı açısından, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı Lefkoşa ilçesi merkezinde yer alan devlete bağlı anaokulları, özel anaokulları, kreşler, yuvalar ve burada görev yapan öğretmenler ve öğrencilerle sınırlıdır.

## 1.5. TANIMLAR

DRAMA: “Yaşamdaki olayları doğrudan, anında yaratmaktır” (Dirim, 2002:39).

DRAMATİZASYON: “Bir konu, bir olay ya da durumun roller verilmesi yoluyla ve hareket, mimik, jest ve sözlerle canlandırılmasıdır” (Duman ve Akşıray, 2004).

İLETİŞİM: “Kaynak ve alıcının devamlı surette yer değiştirdiği eş zamanlı ve dinamik anlamlarda ortak olma esasına dayalı bir süreçtir” (Bırol, 2002:13).

MESAJ: “(Mecaz) Yazı veya sözle anlatılması amaçlanan duygu veya düşünce” (<http://tdk.org.tr>).

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM: “0-6 Yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun zengin uyarıcı çevre imkanlarını sağlayan; onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini, toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren, bilinçli ve sistemli bir eğitim sürecidir” (MEB, 1998:11).

SINIF YÖNETİMİ: “Öğrencilerin sağlıklı bir öğrenme ortamı içerisinde hedeflenen tüm tutum, davranış ve akademik çalışmaları kazanması için, öğretmenin kullanması gereken stratejilerin tümüdür” (<http://www.gelisim.k12.tr/egitim/>).

VODVİL: “(Tiyatro) Hareketli, eğlenceli bir konuya dayanan, şarkılara da yer verilen hafif güldürü” (<http://tdk.org.tr>).

YARATICI DRAMA: “Gözlem yapma, doğaçlama, rol oynama, dramatizasyon gibi tiyatro etkinliklerinden yararlanarak çeşitli yaşam durumlarını canlandırma, onları yeniden yaratıp

irdeleme, bu yaşam durumlarından bilgilenme ve öğrenmeye geçme çalışmaları” (MEB, 1998:11).

#### 1.6. KISALTMALAR

K.K.T.C. : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

M.E.B.: Milli Eğitim Bakanlığı.

T.D.K.: Türk Dil Kurumu.

## BÖLÜM II

### YÖNTEM

Bu bölümde, çalışmada kullanılan araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanması, bulgular ve yorumlar açıklanmıştır.

#### 2.1 ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışmada, yaratıcı drama yöntemiyle uygulanan anadili etkinliklerinin okul öncesi eğitim dönemi 0-6 yaş grubu çocukların etkili sözel mesaj düzenleme yetilerinin geliştirilmesi sürecinin karşılaştırılması analizini amaçlayan tarama modeli seçilmiştir.

Genel tarama modeli çerçevesinde literatür taraması yapılmış ve likert tipi anket tekniği uygulanmıştır.

#### 2.2 EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, 2003-2004 eğitim ve öğretim yılının 2.döneminde K.K.T.C. Lefkoşa ilçe merkezinde bulunan 14 okul öncesi eğitim kurumu ve bu kurumlarda görev yapan 57 öğretmen oluşturmaktadır.Araştırma örneklemini rastlantısal örneklem yoluyla seçilmiştir.

#### 2.3 VERİLERİN TOPLANMASI

0-6 yaş okul öncesi eğitim dönemi öğrencilerinin etkili sözel mesaj düzenleme süreci ve yaratıcı dramayla ilgili literatür taramasından yararlanılmıştır. Literatür taraması sonrasında uzman görüşü alınarak ve yaratıcı drama, iletişim, sözel iletişim alanlarında yapılmış diğer araştırmalar incelenerek anket formu oluşturulmuştur. Anket formları Kuzey Kıbrıs Türk

Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'ndan izin alınarak okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere uygulanmıştır.

30 Maddeden oluşan anket formunun ilk 16 maddesinde öğretmenler öğrencilerinin yaratıcı drama çalışmalarıyla yapılan anadili etkinliklerindeki performanslarını ve davranışlarını gözlemlemeye yönelik diğer 14 madde ise genel olarak yaratıcı drama çalışmalarının öğrencilere kazandırdığı becerilerle ilgili okul öncesi eğitim öğretmenlerinin görüşlerine yöneliktir.

## 2.4 VERİLERİN ÇÖZÜMÜ

Bu araştırmada anket formları ile elde edilen verilerin istatistiksel çözümleri bilgisayar ortamında SPSS paket programı kullanarak yapılmıştır.

Verilerin çözümünde frekans (f), ortalama (X), yüzde (%), standart sapma (S), varyans ( $S^2$ ) teknikleri kullanılarak her madde için yüzdellik pasta grafiği çizilmiştir. Ayrıca her madde için frekans, yüzde, geçerli yüzde, kümülatif yüzde değerlerini gösteren tablolar çizilmiştir. Anket formundaki her maddenin yorumunda ortalama puanlar ile ölçek sınırları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1  
Maddelere Verilen Ağırlıklar Ve Sınırlar

Verilen Ağırlıklar	Düzeyleyler	Sınırlar
1	Hiçbir Zaman	1,00-1,79
2	Ortadan Az	1,80-2,59
3	Orta Sıklıkta	2,60-3,39
4	Ortadan Çok	3,40-4,19
5	Her Zaman	4,20-5,00

(Balci, 1993:64)

## BÖLÜM III

### BULGULAR VE YORUMLAR

#### 3.1. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde yaratıcı dramada etkili sözel mesaj düzenleme sürecine yönelik karşılaştırmalı analiz ile ilgili olarak hazırlanan anket formlarının sonuçlarından elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Bu bulgular ve yorumlar iki gruptan oluşmaktadır:

1. Birinci grup bulgular ve yorumlar: “Yaratıcı drama çalışmalarıyla yapılan anadili etkinliklerinde öğrencilerin gösterdikleri performansların değerlendirilmesiyle ilgili bulgular ve yorumlar”.

2. İkinci grup bulgular ve yorumlar ise: “Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin yaratıcı drama çalışmalarının öğrencilerin sözel iletişim becerilerine etkisine bakış açılarıyla ilgili bulgular ve yorumlar.”

#### 3.1.1. Birinci Grup İle İlgili Bulgular ve Yorumlar:

Birinci grupta yer alan, yaratıcı drama çalışmalarıyla yapılan anadili etkinliklerinde öğrencilerin gösterdikleri performansların değerlendirilmesiyle ilgili anket formundan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

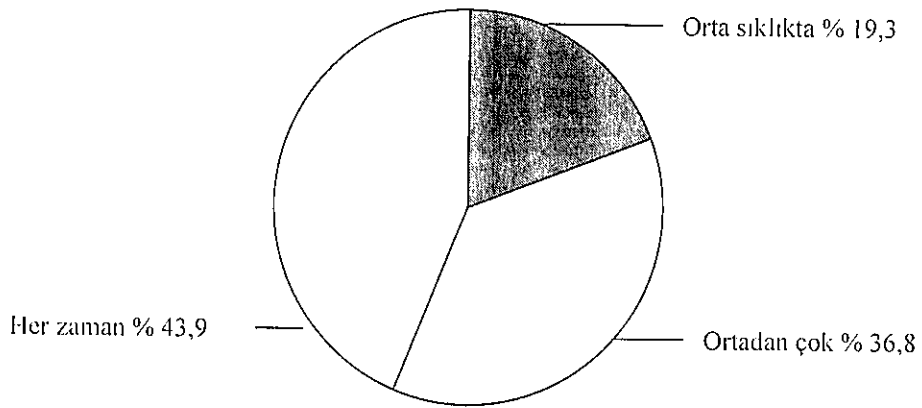
#### 3.1.1.1. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Anadili Etkinliklerinde Kendini İfade Edebilir

Bu maddenin anlamlılığı 3,53 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi ise %70,6’dır. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde kendini ifade edebilir maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.

Anadili etkinlikleri sayesinde öğrenciler kendilerini anlatabilme fırsatı bulurlar. Tüm duygularını, düşüncelerini, gözlemlerini ve hayallerini aktarırken kendilerini net ve doğru ifade edebilme yetilerini geliştirirler.

### 3.1.1.2. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Anadili Etkinliklerinde Dilini Doğru Kullanır

Bu maddenin anlamlılığı 3.25 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi ise %60'dır. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde dilini doğru kullanır maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 2

Öğrencilerin anadili etkinliklerinde dilini doğru kullanma düzeyi

Tablo 2

Öğrencilerin anadili etkinliklerinde dilini doğru kullanma dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	11	19,3	19,3	19,3
Ortadan çok	21	36,8	36,8	56,1
Her zaman	25	43,9	43,9	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Baş, dilin etkisini şöyle açıklar.

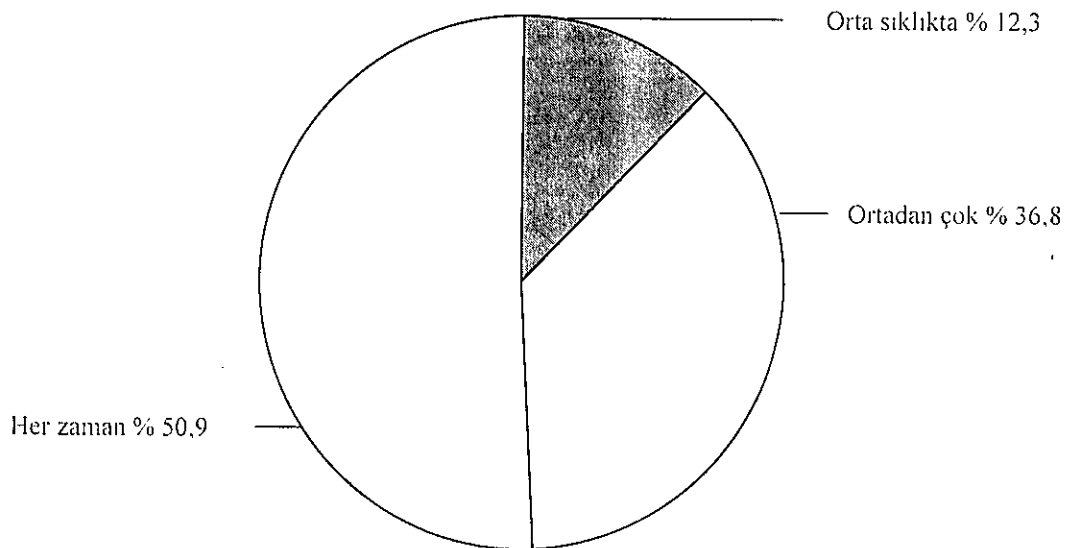
“İletişimi sağlayan dildir. Grup etkinliğinde çocuk dilini etkili, akıcı ve güzel kullanabilme becerisi kazanır. Bu beceriyi kazanan çocuklar girdikleri ortalarda iletişim zorluğu çekmezler” (Baş, 2002:7).

“Eğitici drama sözlü iletişimin aracı olan dilin gelişimi için, dili aktif olarak kullanması konusunda, çocuğa olanaklar sunar. Drama, çocuğa dil ile “oynama” olanağı sunarak, onun dil gelişimine katkıda bulunabilir” (Önder, 2000:76). Önder’in bu görüşü dil gelişiminde dramanın etkisini ortaya koymaktadır.

Anadili etkinlikleri hikaye anlatma, tekerleme, şiir, parmak oyunu söyleme gibi sözel ifadelerle dayandığı için öğrenci, sözcükleri doğru söylemeyi, vurgulamayı dolayısıyla konuştuğu dilini doğru kullanmayı öğrenir.

### 3.1.1.3. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Anadili Etkinliklerinde Anlatılan Hikayeyi Tamamlar

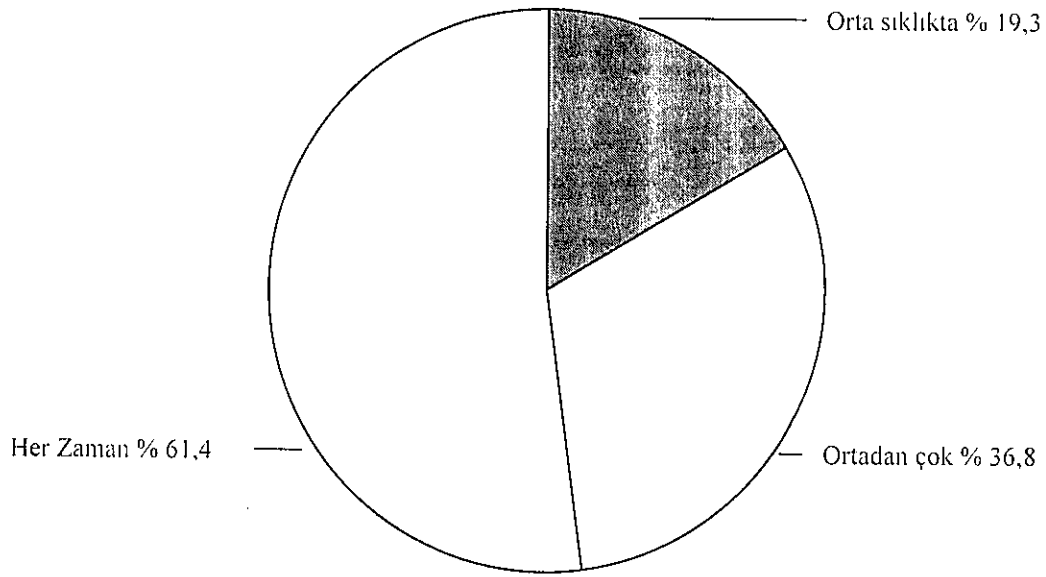
Bu maddenin anlamlılığı 3,39 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi ise %67,8’dir. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde anlatılan hikayeyi tamamlar maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 3

Öğrencilerin anadili etkinliklerinde anlatılan hikayeyi tamamlama düzeyi





Grafik4

Öğrencilerin anadili etkinliklerinde anlatılan hikayeyi canlandırma düzeyi

Tablo 4

Öğrencilerin anadili etkinliklerinde anlatılan hikayeyi canlandırma düzeyi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	8	14,0	14,0	14,0
Ortadan çok	14	24,6	24,6	38,6
Her zaman	35	61,4	61,4	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Bu maddenin önemini Önder kısaca şöyle özetler.

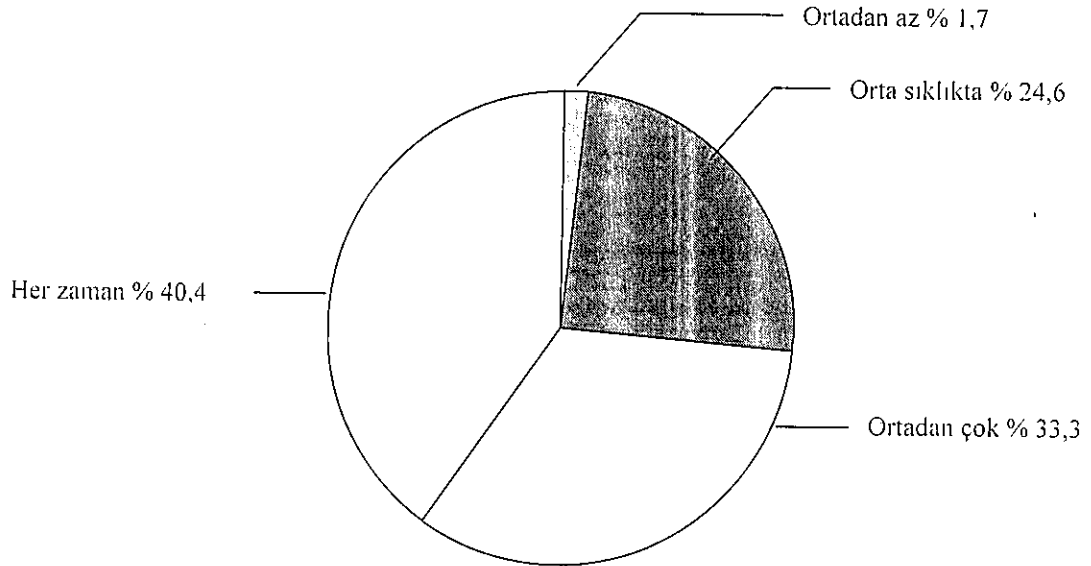
“Çocuklarla öykü, olay canlandırması yapılırken, onları belirli diyalogları ezberlemekten çok, öyküdeki hareketleri, tekerlemeleri, şarkıları tekrarlamaya yönlendirmek gerekir. Önce, çocuklara öykü veya olay baştan sona anlatılır. Sonra, öğretmen

öykünün/olayın geçtiği sahneyi (yeri) sözel olarak tanımlarken, çocuklara öyküde canlandıracakları hareketleri ve çıkaracakları sesleri hatırlatır. Öğretmenin hatırlatmasıyla çocuklar, öykünün o bölümünü oynarlar” (Önder, 2000:143).

Burada önemli olan çocuğun öykünün konusunu, öykünün kahramanlarını, kahramanların birbirleriyle olan iletişimlerini ve bu iletişimlerinde yer alan jestleri ve mimikleri anlamasıdır. Anlatılan hikayeyi canlandırma öğrencinin jest ve mimiklerini kullanarak bedenini tanıma, kontrol etme, birçok becerisini keşfetme ve geliştirebilme olanağı sağlar.

### 3.1.1.5. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Anadili Etkinliklerinde Tekerlemeyi Doğru Söyler

Bu maddenin anlamlığı 3,12 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi ise %62,4'tür. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde tekerlemeyi doğru söyler maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 5

Öğrencilerin anadili etkinliklerinde tekerlemeyi doğru söyleme düzeyi

Tablo 5

## Öğrencilerin anadili etkinliklerinde tekerlemeyi doğru söyleme dağılımı

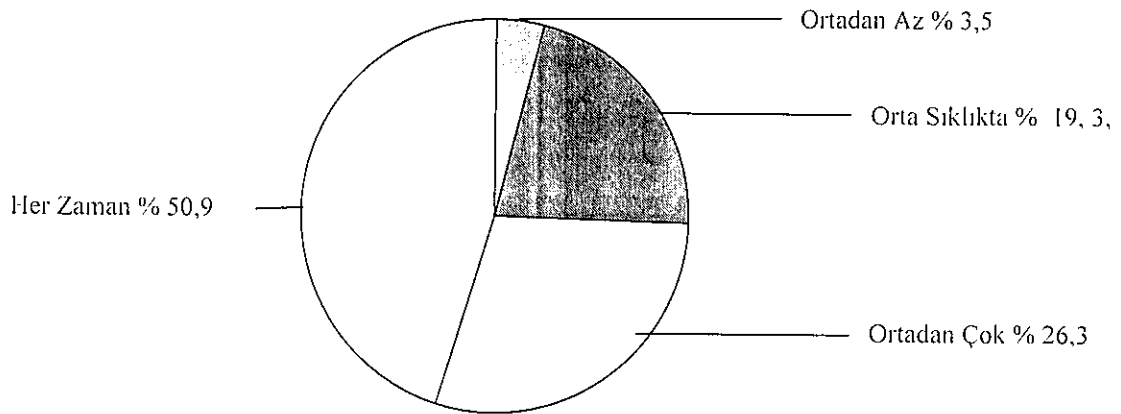
	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ortadan az	1	1,8	1,8	1,8
Orta sıklıkta	14	24,6	24,6	26,3
Ortadan çok	19	61,4	33,3	59,6
Her zaman	23	40,4	40,4	100,0
Toplam	57	100,0	40,4	

Bu maddeyle anlatılmak istenen, çocuğun tekerlemedeki sözcükleri ve harfleri doğru boğumlayabilmesidir. Tekerleme oyun, oyuna başlama amacı ile saymaca olarak kullanılır.

Bunun yanı sıra çocuğa dilindeki sözcükleri doğru kullanma, güzel konuşma becerisi kazanma yetisi verir. Tekerlemeyi doğru söyleyebilme bazı harfleri ve sözcükleri doğru boğumlamayı geliştirir.

## 3.1.1.6. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Anadili Etkinliklerinde Şiire Doğru Söyler

Bu maddenin anlamlılığı 3,25 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi ise %65'tir. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde şiire doğru söyler maddesi anlamlı genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 6

Öğrencilerin anadili etkinliklerinde şiiri doğru söyleme düzeyi

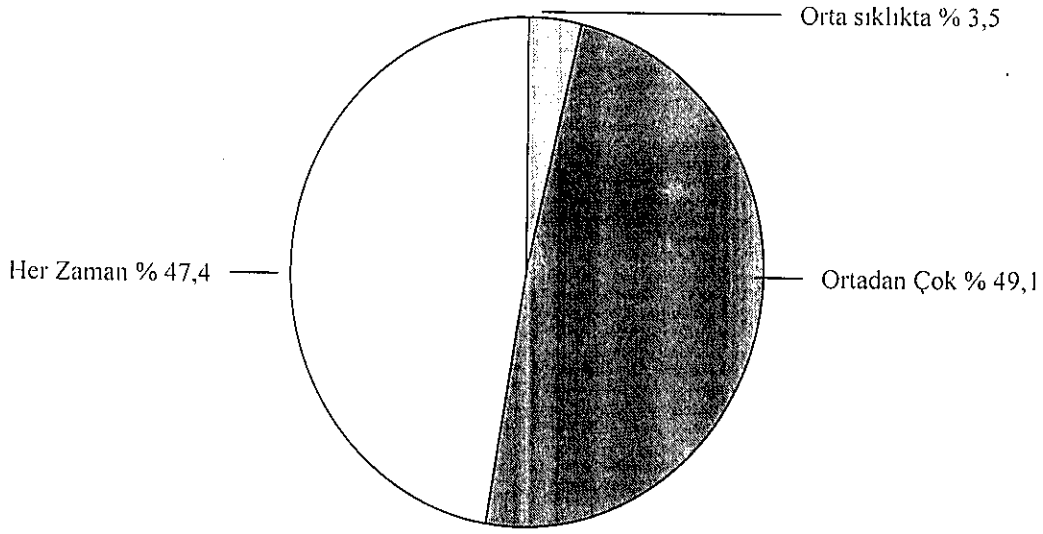
Tablo 6  
Öğrencilerin anadili etkinliklerinde şiiri doğru söyleme dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ortadan az	2	3,5	3,5	3,5
Orta sıklıkta	11	19,3	19,3	22,8
Ortadan çok	15	26,3	26,3	49,1
Her zaman	29	50,9	50,9	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Burada anlatılmak istenen de tekerlemeyi doğru söyler maddesi ile benzer niteliktedir. Seçilen şiir çocuğun yaş ve buna bağlı olarak dil gelişim özelliklerine uygun olmalı, bunun yanı sıra kısa, anlamlı ve çocuğun kolay öğrenebileceği, söyleyebileceği biçimi içermelidir. Önemli olan, çocuğun şiirdeki sözcükleri doğru boğumlaması ve vurgulamasıdır. Şiiri doğru söyleyebilme de tekerleme gibi harfleri ve sözcükleri doğru boğumlamayı geliştirir.

### 3.1.1.7. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Anadili Etkinliklerinde Sözcük Dağarcığını Geliştirir

Bu maddenin anlamlılığı 3,44 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi ise %68,8'dir. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde sözcük dağarcığını geliştirir maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 7

Öğrencilerin anadili etkinliklerinde sözcük dağarcığını geliştirme düzeyi

Tablo 7

Öğrencilerin anadili etkinliklerinde sözcük dağarcığını geliştirme dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	2	3,5	3,5	3,5
Ortadan çok	28	49,1	49,1	52,6
Her zaman	27	47,4	47,4	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Yaratıcı dramının , sözcük dağarcığını geliştirmeye yönelik etkisini Aral ve arkadaşları şöyle anlatırlar:

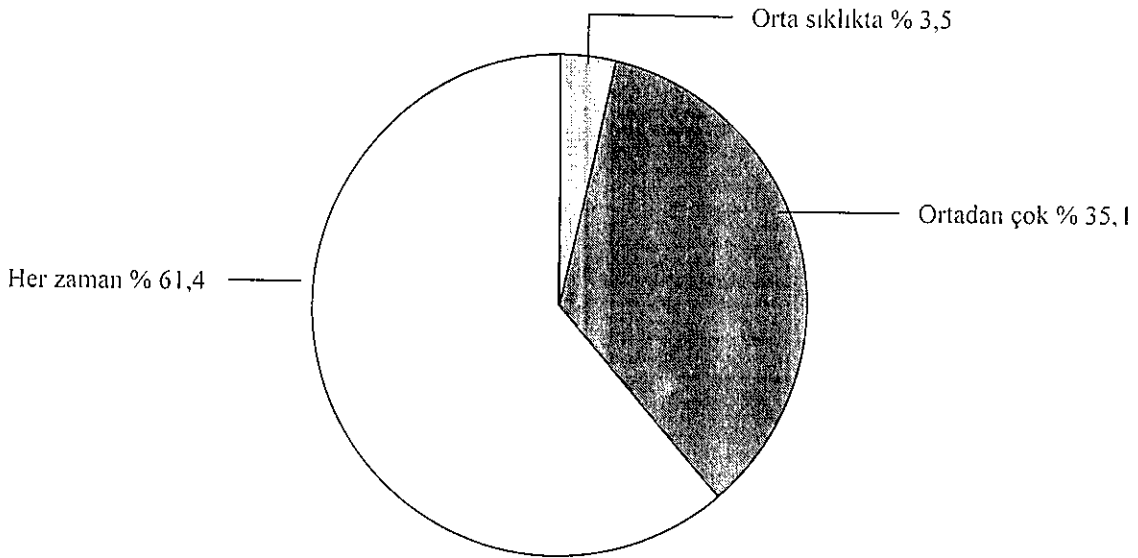
“Çocuklar iletişimlerini sırasında birçokşeyi anlayabildiği halde, sınırlı kelime hazinesi nedeniyle kendisini sözel olarak anlatmada güçlük çeker. Bu nedenle farklı anlatım biçimlerini seçer ve dener. Drama etkinlikleri ise dili kullanma yeteneğini geliştirerek dili kullanma sıklığını artırır. Çocukların kelime hazineleri, yaratıcı drama ya da doğaçlamada

daha fazla sözcük kullanımı. gramer bilgisi, renk, biçim, sayı gibi çeşitli kavramlara ait sözcüklerin kullanımıyla genişler. Kelimeler doğru ve yerinde kullanılarak sözlü anlatım gelişir ve böylece kelime dağarcığının zenginleşmesi sağlanır” (Aral ve Başk., 2000:84).

Hikayeler, masallar, tekerlemeler, bilmeceler, şiirler ve parmak oyunları öğrencilere yeni sözcükler öğretir. Bu da öğrencinin sözcük dağarcığını genişletir.

### 3.1.1.8. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Anadili Etkinliklerinde Konuşma Becerilerini Geliştirir

Bu maddenin anlamlılığı 3,58 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi ise %71,6'dır. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde konuşma becerilerini geliştirir maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 8

Öğrencilerin anadili etkinliklerinde konuşma becerilerini geliştirme düzeyi

Tablo 8

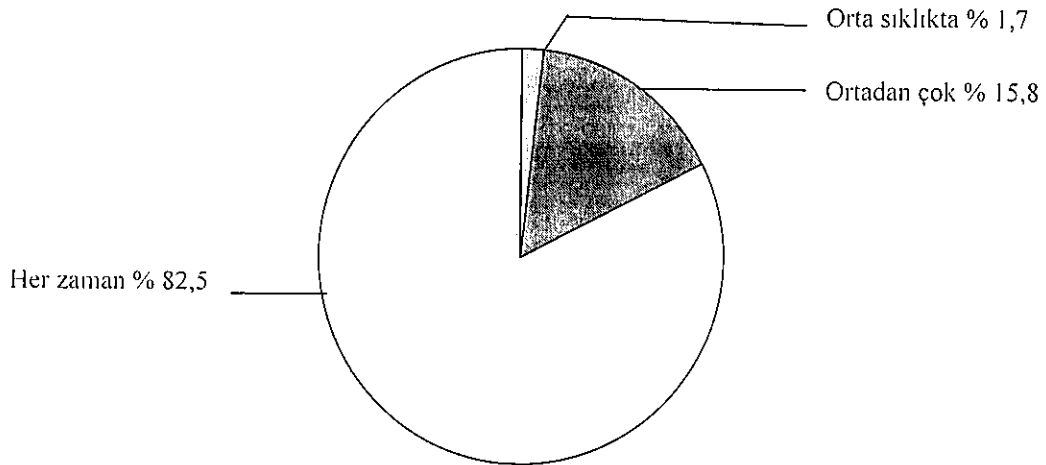
Öğrencilerin anadili etkinliklerinde konuşma becerilerini geliştirme dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	2	3,5	3,5	3,5
Ortadan çok	20	35,1	35,1	38,6
Her zaman	35	61,4	61,4	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Yaratıcı drama çalışmalarında yapılan anadili etkinliklerinde çocuk hikayeyi anlatırken, canlandırırken, şiiri, tekerlemeyi söylerken, hikayeyi tamamlarken aslında kendini ifade edebilme olanağı bulur; bu sayede de ifade edebilme becerisi, dil yeteneği gelişir. Dolayısıyla hem sözel mesaj ileterek duygu ve düşüncelerini aktarma fırsatı hem de konuşma becerisini geliştirme olanağı doğar.

### 3.1.1.9. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Anadili Etkinliklerinde Hayal Gücünü Kullanır / Geliştirir

Bu maddenin anlamlılığı 3,81 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi ise %76,2'dir. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde hayal gücünü kullanır/geliştirir maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 9

Öğrencilerin anadili etkinliklerinde hayal gücünü kullanma / geliştirme düzeyi

Tablo 9

Öğrencilerin anadili etkinliklerinde hayal gücünü kullanma / geliştirme dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	1	1,8	1,8	1,8
Ortadan çok	9	15,8	15,8	17,5
Her zaman	47	82,5	82,5	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Yazarların açıklamaları yaratıcı dramının hayal gücünü geliştirdiğini doğrular niteliktedir.

“Dramatik oyun çocuğa kendi dünyasını genişletecek ve zenginleştirecek biçimde birşeyler öğretmelidir. Ancak bu öğretimi kuru kuruya bir ders gibi değil, çocuğun imgelemine ve yaratısına yardımcı olacak renk, çizgi, oyun ve oyuna katılma özellikleriyle getirilmelidir” (Nutku, 1998:91).

“Modern eğitimciler çocuğun en iyi şekilde yaşayarak, oynayarak öğrendiğinden söz ederler. Çocuk oynayarak ve yaşayarak öğrenirken, zihinsel gelişimini de gerçekleştirir. Çocuk oynarken en gerekli malzeme hayal gücüdür. Olmayan birşeyi görmek, duymak, hissetmek, dokunmak, tadını almak ya da koklamak şeklinde gerçekleştirilen hayal etme, zihinsel işlemleri gerektirir. Bunların yapılması çocuğun zihinsel kapasitesini geliştirir.

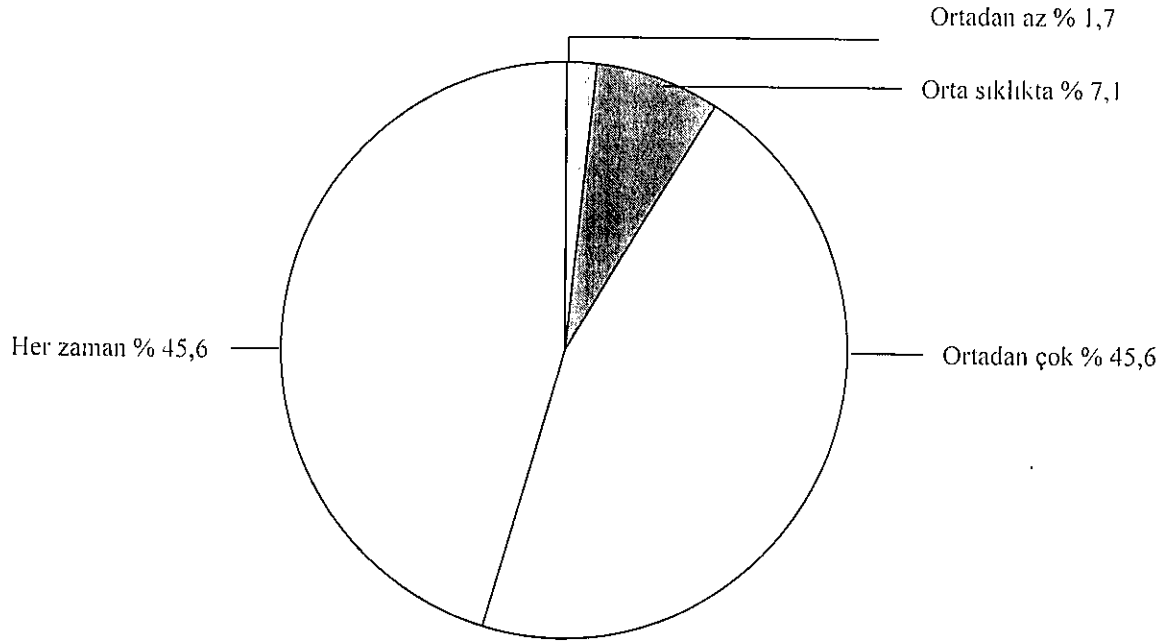
Hayal gücü, bir bakıma zihinde canlandırma olduğundan bilişsel gelişimin bir yönü, zihindeki görüntüdür. Zihinde canlandırma ise ayırt etmeyi sağlar. Ayrıca çocuklar, sunuların ötesini görmeye davet edildiklerinden yeni durumlar keşfetmeye, farklı yaşantılar yaşamaya başlarlar. Bu durum da çocuğun yaratıcılığını geliştirir” (Aral ve Başk., 2000:81).

Çocuklar anlatılan hikaye veya masaldaki hayali karakterleri zihinlerinde canlandırırken veya etkinlik sonrasında canlandırmalar yaparken hayal kurarak bu karakterlere kendinden de bir şeyler katarlar. Bu ise çocuğun hayal kurma yetisini geliştirir.



### 3.1.1.10. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Anadili Etkinliklerinde Sözel Yaratıcılığı Gelişir

Bu maddenin anlamlılığı 3,35 olarak bulunmuştur.Yüzde olarak ifadesi %67'dir. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde sözel yaratıcılığı gelişir maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 10

Öğrencilerin anadili etkinliklerinde sözel yaratıcılığını geliştirme düzeyi

Tablo 10

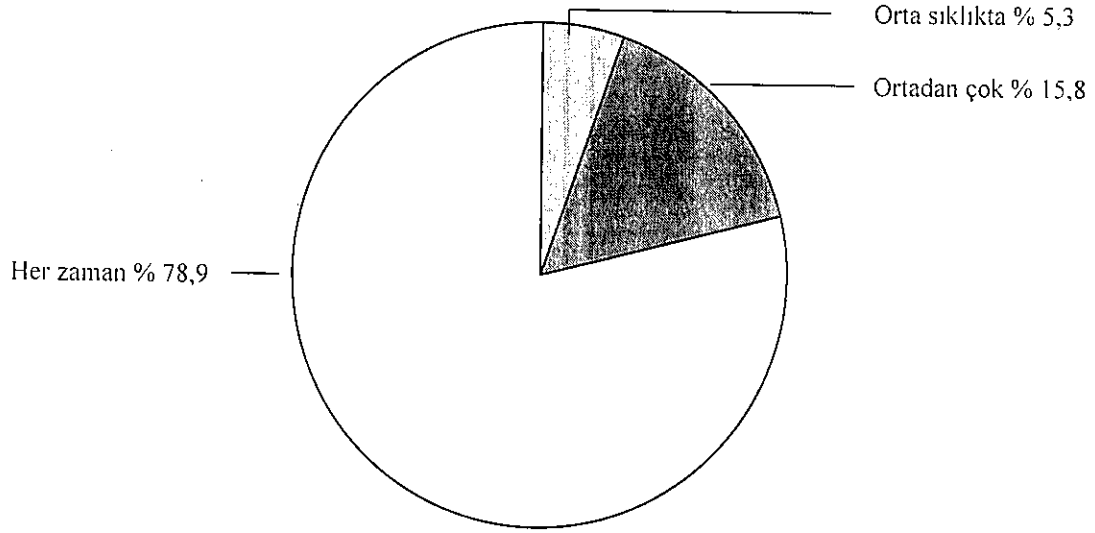
Öğrencilerin anadili etkinliklerinde sözel yaratıcılığını geliştirme dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ortadan az	1	1,8	1,8	1,8
Orta sıklıkta	4	7,0	7,0	8,8
Ortadan çok	26	45,6	45,6	54,4
Her zaman	26	45,6	45,6	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Çocuklar anadili etkinliklerinde özellikle hikayeyi anlatma ve tamamlama çalışmaları sayesinde sözcüklerini, imgelemlerini geliştirerek, sözel yaratıcılıklarını şekillendirirler ve farklı anlamlar yükleyerek, farklı anlamlandırma ve anlatma becerileri kazanırlar. Canlandırmalarda da çocuklar karakterlere hayallerini kullanarak konuşmalar yüklerler. Tüm bunlar çocukların sözel yaratıcılıklarını geliştirir.

### 3.1.1.11. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Öğretmen İle İletişim Kurar

Bu maddenin anlamlılığı 3,74 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %74,8'dir. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler öğretmen ile iletişim kurar maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 11

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin öğretmen ile iletişim kurma düzeyi

Tablo 11

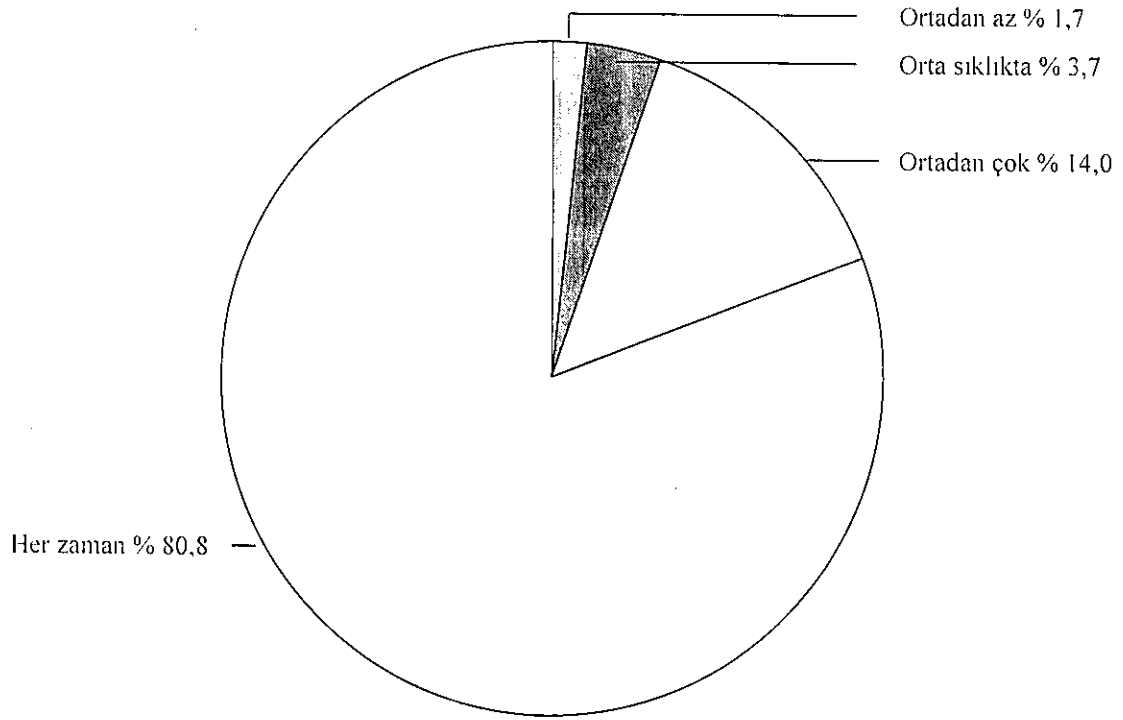
Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin öğretmen ile iletişim kurma dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	3	5,3	5,3	5,3
Ortadan çok	9	15,8	15,8	21,1
Her zaman	45	78,9	78,9	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Yaratıcı drama çalışmalarında ve bu çalışmalarla yapılan anadili etkinliklerinde çocuklar yaşantısını, duygularını, düşüncelerini, hayallerini aktarma, kendini anlatabilme olanağı bulurlar. Bütün bunları öğretmeni ile paylaşma fırsatı doğar. Böylece çocuk öğretmenine etkili sözel mesajlar iletebilir. Anadili etkinliklerinde öğretmen hikayeyi anlatır, öğrenciden anlatmasını veya tamamlamasını ister. Öğrenciye sorular sorar. Bu sayede öğrenci ile iletişim kurar. Bu, öğrencinin öğretmenle iletişimini geliştirir.

### 3.1.1.12. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Birbirleriyle İletişim Kurar

Bu maddenin anlamlılığı 3,74 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %74,8'dir. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler birbirleriyle iletişim kurar maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 12

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin birbirleriyle iletişim kurma düzeyi

Tablo 12

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin birbirleriyle iletişim kurma dağılımı

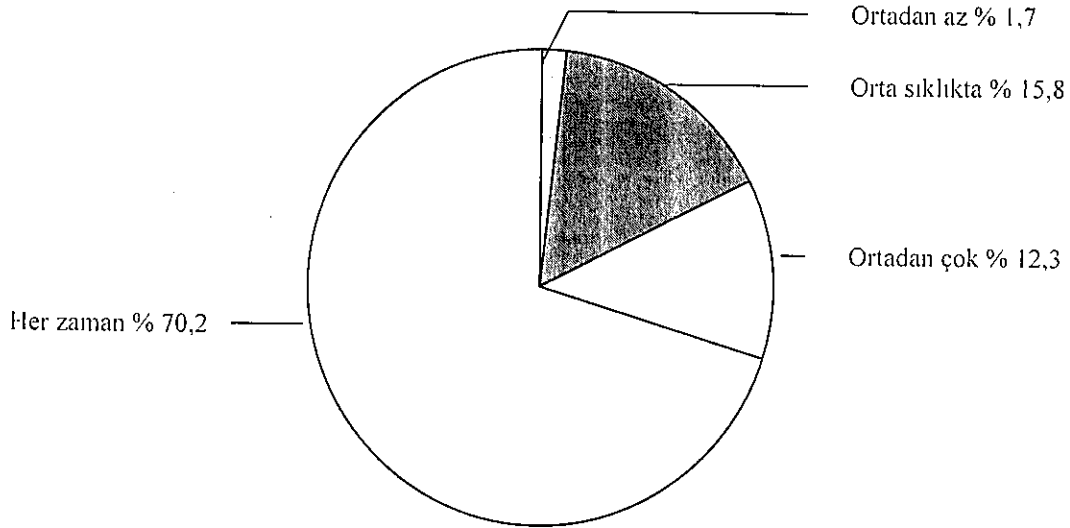
	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ortadan az	1	1,8	1,8	1,8
Orta sıklıkta	2	3,5	3,5	5,3
Ortadan çok	8	14,0	14,0	19,3
Her zaman	46	80,7	80,7	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Yaratıcı drama ve anadili etkinlikleri grup çalışmaları olduğu için çocuklar grup içerisindeki her birey ile iletişim ve etkileşim halindedir. Grup çalışmaları çocukların

kendilerini başkalarına anlatabilme, ayrıca başkalarının anlattıklarını dinleme ve bu sayede birbirini anlayabilme ve paylaşma fırsatı bulurlar ve ayrıca çocuklar ortak dil keşfederler.

### 3.1.1.13. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Jestlerini (Beden Hareketlerini) Kullanırlar

Bu maddenin anlamlılığı 3,51 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %70,2'dir. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler jestlerini (beden hareketlerini) kullanırlar maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 13

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin jestlerini kullanma düzeyi

Tablo 13

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin jestlerini kullanma dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ortadan az	1	1,8	1,8	1,8
Orta sıklıkta	9	15,8	15,8	17,5
Ortadan çok	7	12,3	12,3	29,8
Her zaman	40	70,2	70,2	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

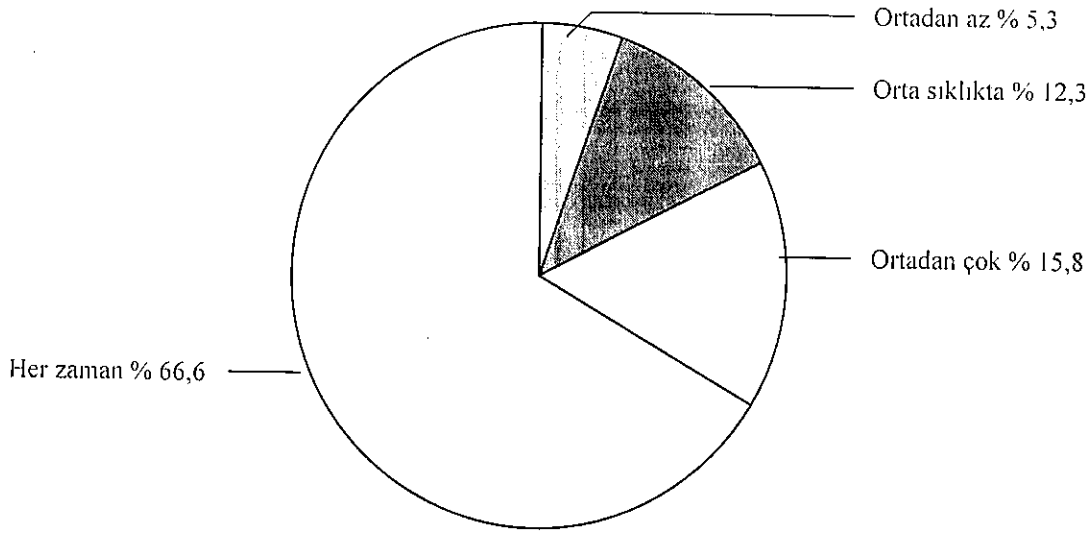
Yaratıcı drama çalışmaları çocuklara vücutlarını keşfetme ve kullanabilme fırsatı tanır. Gönen ve Dalkılıç “Çocuk Eğitiminde Drama” isimli eserde bunu kısaca özetlerler. “Drama yoluyla eğitimde kullanılan nitelikli programlar sayesinde çocuklar, özbakım becerilerini direkt olarak geliştirebilme şansına sahiptirler. Genel olarak dramanın özbakım gelişim alanına katkılarını şu kriterlerde toplayabiliriz:

- “1. Kendini ve vücudunun parçalarını en doğal yolla tanımalarını sağlamak.
2. Vücut parçalarının işlevlerini en doğal yolla öğrenmesini sağlamak (Bunun gerçekleşmesi için en doğal yol pantomim ve rol yapmadır.)
3. Vücut parçalarının başka fonksiyonlar için de kullanılabilmesine olanak sağlamak.
4. Günlük hayatı içinde kullanacağı çeşitli davranışları en doğru olarak kazanmasını sağlamak” (Gönen ve Dalkılıç, 2002:31).

Hikaye canlandırma çalışmaları çocukların bedenlerini kullanmalarına dayalı olarak yapılırsa çocuklar jestlerini kullanma becerilerini geliştirirler.

#### 3.1.1.14. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Mimiklerini (Yüz Hareketlerini) Kullanırlar

Bu maddenin anlamlılığı 3,44 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %68,8’dir. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler mimiklerini (yüz hareketlerini) kullanırlar maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 14

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin mimiklerini kullanma düzeyi

Tablo 14

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin mimiklerini kullanma dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ortadan az	3	5,3	5,3	5,3
Orta sıklıkta	7	12,3	12,3	17,5
Ortadan çok	9	15,8	15,8	33,3
Her zaman	38	66,7	66,7	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Çocukların bir öyküyü, olayı, durumu canlandırmada sözel ifadelerin yanında mimiklerini kullanmaları iletişim becerilerini geliştirmede yararlıdır. Aynı zamanda jestle ilgili maddede yer alan pandomim çalışmaları mimik ile ilgili bu madde için de geçerlidir.

“Pandomim, genellikle bir öyküyü sadece vücut hareketleriyle iletme sanatı ya da aracıdır diye tanımlanır. Jest ve hareket konuşmadan önce gelir. Küçük çocuklar isteklerini, ihtiyaçlarını hatta korkularını kelimelerle tam olarak ifade etmeyi öğrenmeden önce jest ve hareketlerle bildirirler. Pandomimin en büyük faydalarından birisi çocuğu ifade edilmesi gereken duygu, ruh durumu, ana fikir üzerinde düşünmesini gerektirmesidir. Basit tekerlemeleri, halk öykülerini ve günlük faaliyetleri pandomim ile ifade etme alıştırmaları jest

ve vücut hareketleri yoluyla iletişim anlayışını geliştirmede yararlı olacaktır” (Gönen ve Dalkılıç, 2002:54).

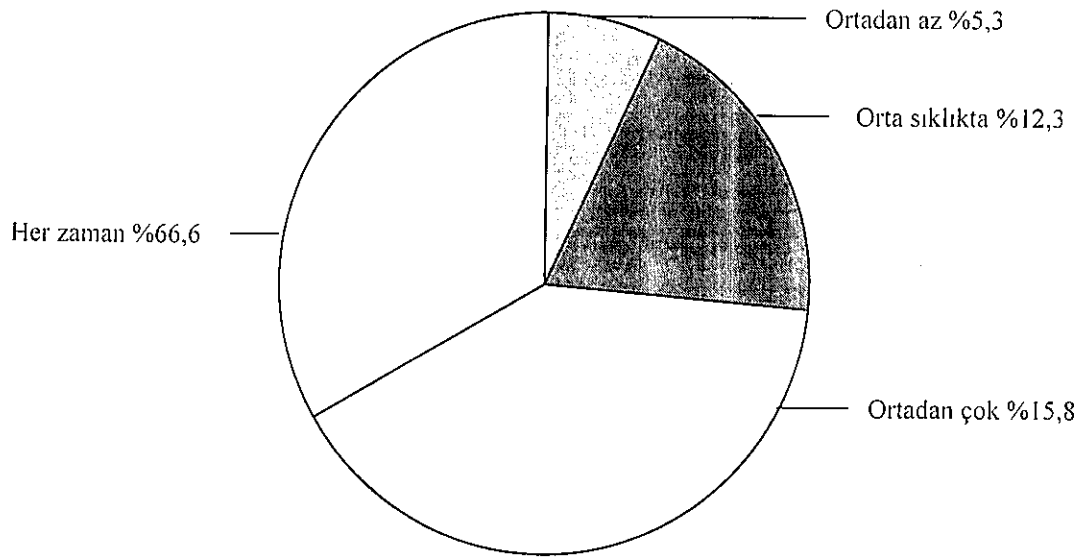
İnsanlarda mimikler ve jestler sözel iletişim açısından önemlidir. Çünkü bunlar sayesinde sözcüklerin ve mesajların anlamları pekiştirilir.

“Zihnimizden, gönlümüzden, silinmeyen, zengin anlamlarıyla içimizde derinleşen pekçok yüz vardır. Bir bakış, bir gülüş, bir ifade hayal ettikçe, düşündükçe yankılanır, derinleşir, unutulmaz. Beden dilimizin en belirgin ve en keskin anlamları yüzümüzdedir. Bakar, güler, anlarız, bazen de bakmaz, gülmez, ama yine anlarız. Bir yüzde yüzlerce anlam gizlidir” (Yüksel, 1994:31).

Canlandırmalar ve diğer çalışmalar sayesinde çocuklar mimiklerini kullanmayı öğrenirler.

### 3.1.1.15. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Sebat Gösterirler (Sabırlı, Dayanıklı Olma, Bir İş, Etkinliği Sonuna Kadar Sürdürebilme)

Bu maddenin anlamlığı 3,00 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %60’dır. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler sebat gösterirler maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 15

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin sebat gösterme düzeyi



Tablo 15

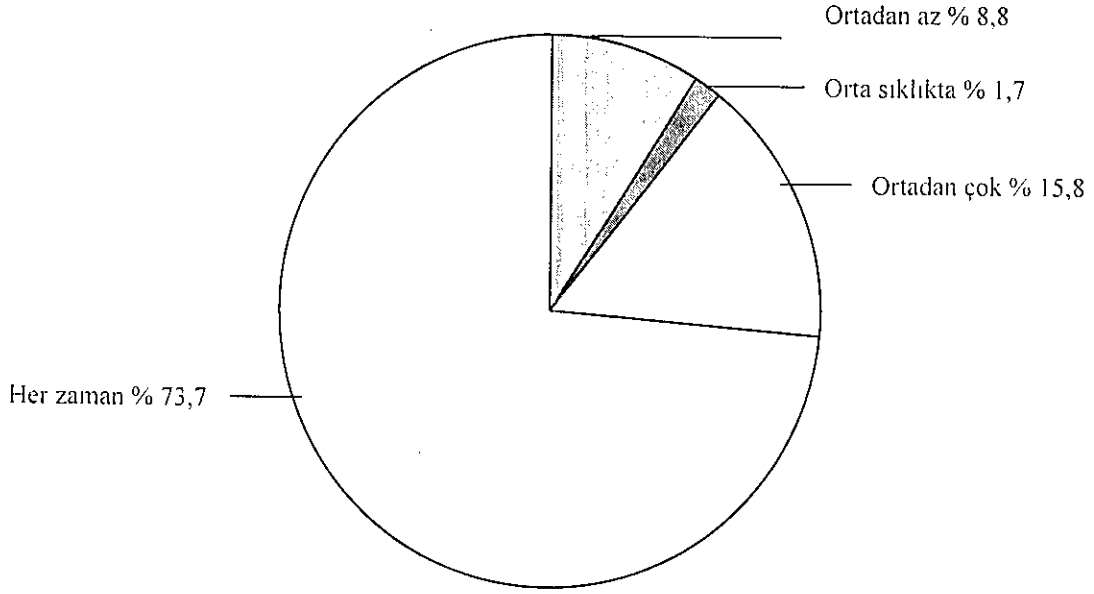
Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin sebat gösterme dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ortadan az	4	7,0	7,0	7,0
Orta sıklıkta	11	19,3	19,3	26,3
Ortadan çok	23	40,4	40,4	66,7
Her zaman	19	33,3	33,3	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Tüm etkinlikler gibi anadili etkinlikleri de çocuğa sebat gösterebilme yetisi kazandırır. Yaratıcı drama çalışmaları esnasında sebat gösterebilen çocuklar iletişim açısından bakıldığında sabırla anlatabilmeyi ve aynı zamanda kendisine anlatılanı dinleyerek diğerlerini dinleyebilme becerisi kazanırlar.

### 3.1.1.16. Yaratıcı Drama Çalışmalarında Öğrenciler Yetişkin Rolü Yapar

Bu maddenin anlamlılığı 3,54 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %70,8'dir. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler yetişkin rolü yapar maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 16

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin yetişkin rolü yapma düzeyi

Tablo 16

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin yetişkin rolü yapma dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ortadan az	5	8,8	8,8	8,8
Orta sıklıkta	11	1,8	1,8	10,5
Ortadan çok	9	15,8	15,8	26,3
Her zaman	42	73,7	73,7	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Çocuklar , yaşam içersindeki rollerini yetişkinleri model alarak öğrenirler. Bu nedenle ebeveynlerini taklit eder, onların rollerini üstlenir. Rol oynamanın önemi Aral ve arkadaşlarının açıklamaları bunu doğrular niteliktedir. "Rol oynama yöntemiyle sadece öğrenme konusu olan problem durumların çözümü değil, rol oynayanların tüm sosyal, kültürel, doğal davranışlarını anlamalarını ve insan ilişkilerindeki problemleri anlamaları da sağlanmış olur. Bununla birlikte günlük yaşamın öğretim ortamında canlandırılması,

çocukların ilerdeki yaşamında karşılaştıkları sorunların çözümünde etkili bir deneyim ve yaşama hazır olmayı sağlar. Bu yöntem sayesinde, anne rolünü oynayan çocuk, annesinin davranışlarını anlayabilir. Piaget, özellikle küçük çocukların rol oynarken hem nesnel hem de sosyal çevreyi canlandırarak çok iyi deneyimler kazandığını ileri sürer” (Aral ve Başk., 2000:112).

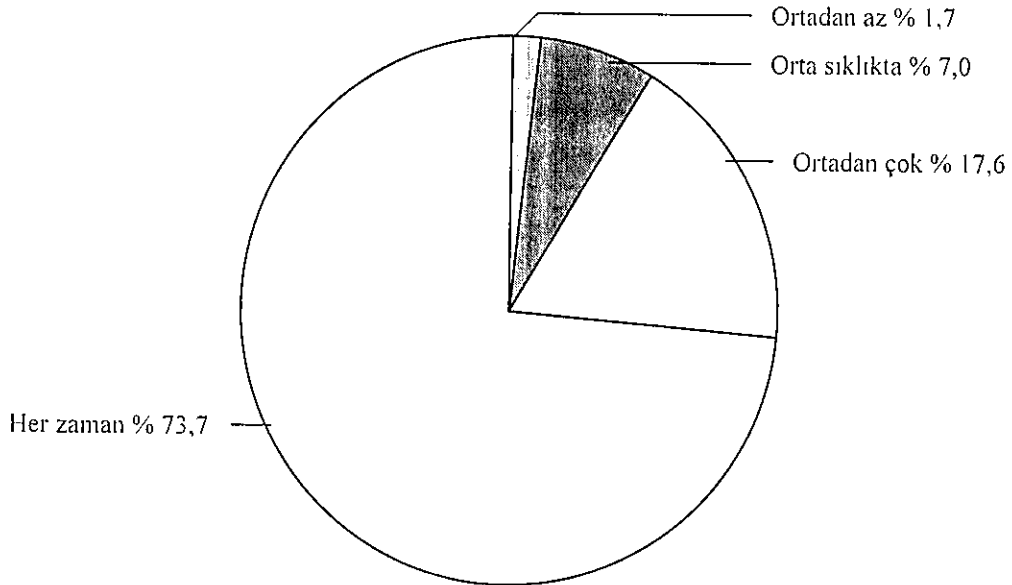
Hikaye etkinlikleri sonrasında yapılan dramatizasyon çalışmalarında çocuklar ebeveynlerini, diğer yetişkinleri taklit ederek gelecekteki yetişkin rollerini öğrenirler.

### 3.1.2. İkinci Grup İle İlgili Bulgular Ve Yorumlar:

Burada ikinci grupta yer alan okul öncesi eğitimöğretmenlerinin yaratıcı drama çalışmalarının öğrencilerin sözel iletişim becerilerine etkisine bakış açılarıyla ilgili anket formundan elde edilen bulgulara ve bunlarla ilgili yorumlara yer verilmiştir.

#### 3.1.2.17. Yaratıcı Drama Çalışmaları Öğrencilerin Karar Verme Yetisini Geliştirir

Bu maddenin anlamlılığı 3,63 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %72,6'dır. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin karar verme yetisini geliştirir maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 17

Yaratıcı drama çalışmalarında karar verme yetisini geliştirme düzeyi

Tablo 17

Yaratıcı drama çalışmalarında karar verme yetisini geliştirme dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ortadan az	1	1,8	1,8	1,8
Orta sıklıkta	4	7,0	7,0	8,8
Ortadan çok	10	17,5	17,5	26,3
Her zaman	42	73,7	73,7	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

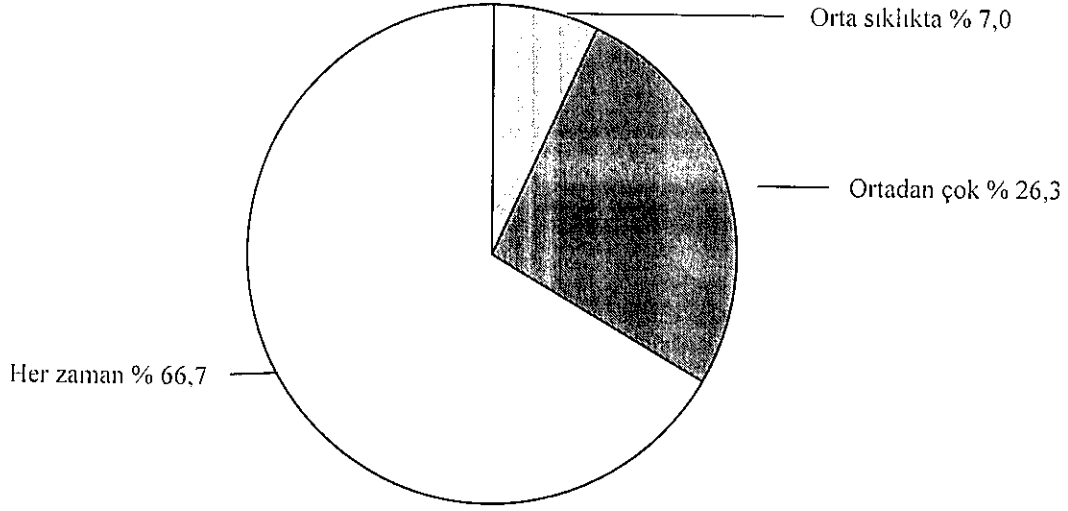
Yaratıcı drama karar verme yetisine etkisini şöyle özetlemek mümkündür.

“Drama etkinlikleri sırasında, düşüncelerinin, yargılanmadan, eleştirilmeden kabul edildiğini gören çocukta, bağımsız düşünme ve karar verme becerisi gelişebilir. Özellikle, çocuğa nasıl canlandırma yapacağı ya da rol oynayacağı konusunda müdahale edilmeyen doğaçlama ve yaratıcı türdeki eğitici drama çalışmaları sırasında, çocuğun kendi başına düşünme ve karar vermeye fırsatı olmaktadır” (Önder, 2000:74).

Etkinlikler sırasında özgür bırakılan çocuk hikayeyi anlatırken, soruları yanıtlarken, canlandırma yaparken kendi isteklerine yer verirse, karar verebilme becerisini geliştirir.

### 3.1.2.18. Yaratıcı Drama Çalışmaları Öğrencilerin Çevreye Bakış Açılarını Geliştirir

Bu maddenin anlamlılığı 3,60 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %72'dir. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin çevreye bakış açılarını geliştirir maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik18

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin çevreye bakış açılarını geliştirme düzeyi

Tablo 18

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin çevreye bakış açılarını geliştirme dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	4	7,0	7,0	7,0
Ortadan çok	15	26,3	26,3	33,3
Her zaman	38	66,7	66,7	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

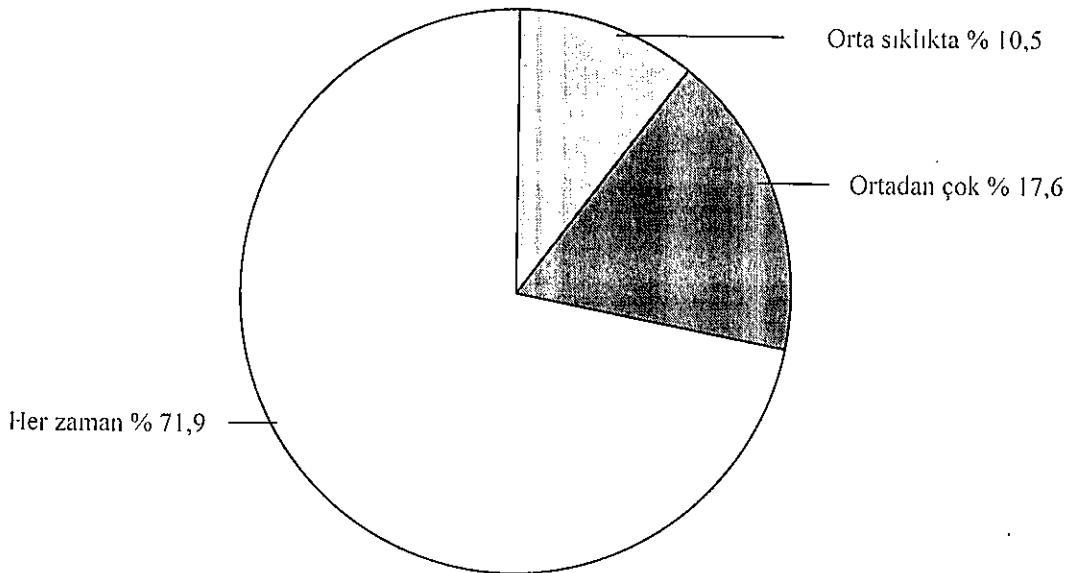
Yaratıcı dramanın çocuğun çevreye bakış açısını nasıl geliştirdiğini Önder'in şu cümleleri bunu destekler niteliktedir. "Çocuk, gerek fiziksel çevreye, gerekse sosyal çevreye ilişkin yaşantılarını ve bunlarla ilgili algılamalarını, düşüncelerini simgeleştirerek yaratıcılığını ifade eder. Bu sırada tüm yaşantılarını sentezlediği yeni bir öğrenme düzeyine geçer. Bu öğrenme, fiziksel ve sosyal çevrenin daha önce farkında olmadığı yönlerini

keşfettiği bir öğrenmedir. Ancak her yeni keşfe götüren bilgiler, bir önceki durumda öğrenilmiş olan, bilinenlerden oluşur” (Önder, 2000:66).

Bu etkinlikler öğrencilerin yaşadıkları ortamlara ve bu ortamların dışındaki çevreye bakış açılarını farklılaştırır. Çevrelerinde olup biteni anlamlandırabilirler, olaylara farklı açılardan bakmayı öğrenirler.

### 3.1.2.19. Yaratıcı Drama Çalışmaları Öğrencilerin Kendilerine Bakış Açılarını Geliştirir

Bu maddenin anlamlılığı 3,61 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %72,2'dir. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin kendilerine bakış açılarını geliştirir maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 19

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin kendilerine bakış açılarını geliştirme düzeyi

Tablo 19

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin kendilerine bakış açılarını geliştirme dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	6	10,5	10,5	10,5
Ortadan çok	10	17,5	17,5	28,1
Her zaman	41	71,9	71,9	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

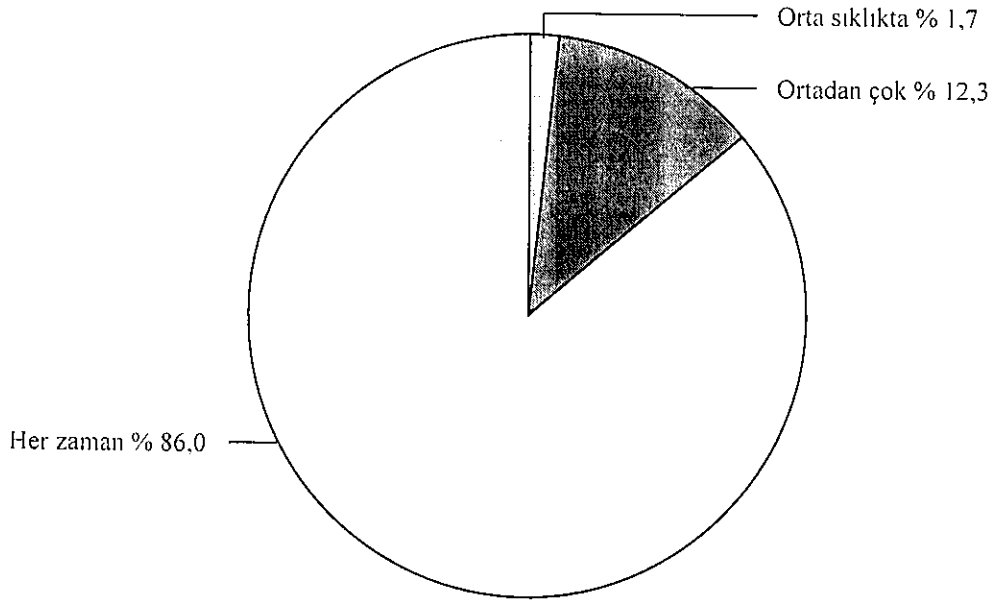
Bozdoğan esrinde yaratıcı dramanın öğrencilerin kendilerine bakış açılarını nasıl geliştirdiğini şöyle açıklar:

“Drama, grup etkileşimi içerisinde bireye kendini tanıma ve ifade edebilme olanağı sağlar. Birey bir taraftan beş duyusunu aktif kullanmayı öğrenirken diğer taraftan gözlem yetisini geliştirerek kendisini ve çevresini daha gerçekçi bir bakışla algılamayı, girdiği farklı rollerle empati kurabilmeyi öğrenir. Drama etkinlikleri içerisinde yer alan birey bir taraftan etkinliklerin gereklerini yerine getirirken, gizli bir süreç olarak kendini gözler, güven duygusunu tartar, iletişim yeteneklerini gözden geçirir; grup içerisindeki kendi fonksiyonunu gruba olan katkısını, yeterli ve yetersiz yönlerini değerlendirir” (Bozdoğan, 2003:79).

Yaratıcı drama çalışmaları, öğrencilere kendilerini tanıma fırsatı sunar. Kendini ifade edebilen öğrenci iletişim yeteneğini, hayal gücünü geliştirir. Bunlar, öğrencinin kendine bakış açısını geliştirmesini sağlar.

### 3.1.2.20. Yaratıcı Drama Çalışmaları Öğrencilerin Kişilik Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler

Bu maddenin anlamlılığı 3,84 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %76,8’dir. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin kişilik gelişimini olumlu etkiler maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 20

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin kişilik gelişimini olumlu etkileme düzeyi

Tablo 20

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin kişilik gelişimini olumlu etkileme dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	1	1,8	1,8	1,8
Ortadan çok	7	12,3	12,3	14,0
Her zaman	49	86,0	86,0	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Yaratıcı drama kuşkusuz çocuğun tüm gelişim alanlarına önemli yararlar sağlamaktır. Kişiliğin temellerinin atıldığı 0-6 yaş döneminde yaratıcı drama kişilik gelişimine yaptığı katkıları Önder şöyle belirtir:

“Drama çocuğun kişiliğinin gelişmesine katkıda bulunur. Çünkü drama, çocuğun kişilik gelişiminde önemli bir bileşen olan kendilik kavramının oluşmasına yardımcı olur.



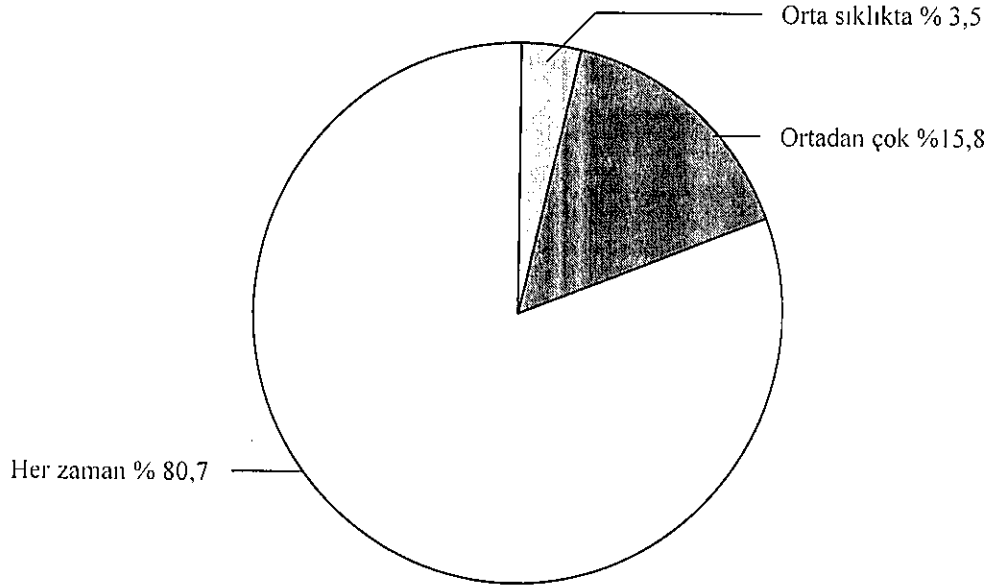
Kendilik kavramı, insanın diğer insanlarla ilişkilerini belirleyen önemli bir psikolojik yapı olarak kabul edilmektedir ve yaşamın ikinci yılında kendiliğin farkına varılmasının başladığına dikkat çekilmektedir.

Erikson da (1963), drama oyununun çocuğun kişilik gelişimindeki rolünü vurgulamıştır. Erikson'a göre drama oyunu, engellenmelerini, hissettiği acıları ve eksikliklerini dışa vurmasını sağlayarak kişilik gelişiminde olumlu etkiler yaratabilir” (Önder, 2000:73).

Yaratıcı drama çocuğun kendine bakış açısını geliştirirken aslında kişilik gelişimini de olumlu yönde etkiler.

### 3.1.2.21. Yaratıcı Drama Çalışmaları Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkilerini Geliştirir

Bu maddenin anlamlılığı 3,77 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %75,4'dür. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini geliştirir maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 21

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini geliştirme düzeyi

Tablo 21

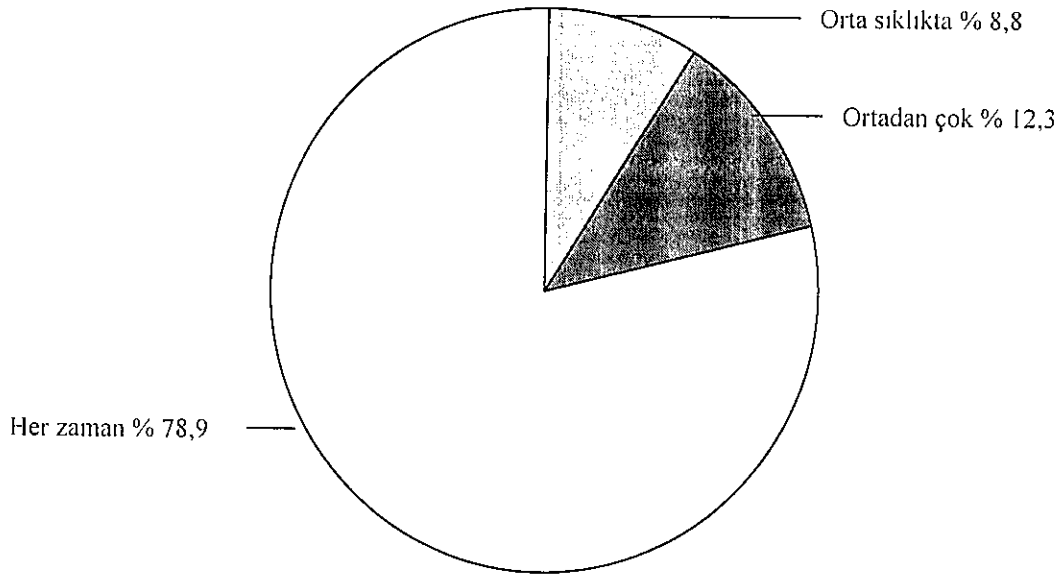
Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini geliştirme dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	2	3,5	3,5	3,5
Ortadan çok	9	15,8	15,8	19,3
Her zaman	46	80,7	80,7	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Yaratıcı drama çalışmaları çocukların birbirleriyle kaynaşmasını sağlayan grup etkinlikleri olduğu için grup içerisinde arkadaşlarıyla sözel veya sözel olmayan iletişim kurarak birbirlerini dinleme, anlama ve bir şeyleri paylaşma fırsatı bulurlar. Bu sayede yardımlaşmayı, destek olmayı, empati becerilerini geliştirmeyi öğrenirler.

### 3.1.2.22. Yaratıcı Drama Çalışmaları Öğrencilerin Sözel İletişim Becerilerini Geliştirir

Bu maddenin anlamlılığı 3,70 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %74'tür. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin sözel iletişim becerilerini geliştirir maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 22

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin sözel iletişim becerilerini geliştirme düzeyi

Tablo 22

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin sözel iletişim becerilerini geliştirme dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	5	8,8	8,8	8,8
Ortadan çok	7	12,3	12,3	21,1
Her zaman	45	78,9	78,9	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

İletişim becerisinin önemini Baş, kısaca şu cümlelerle belirtir.

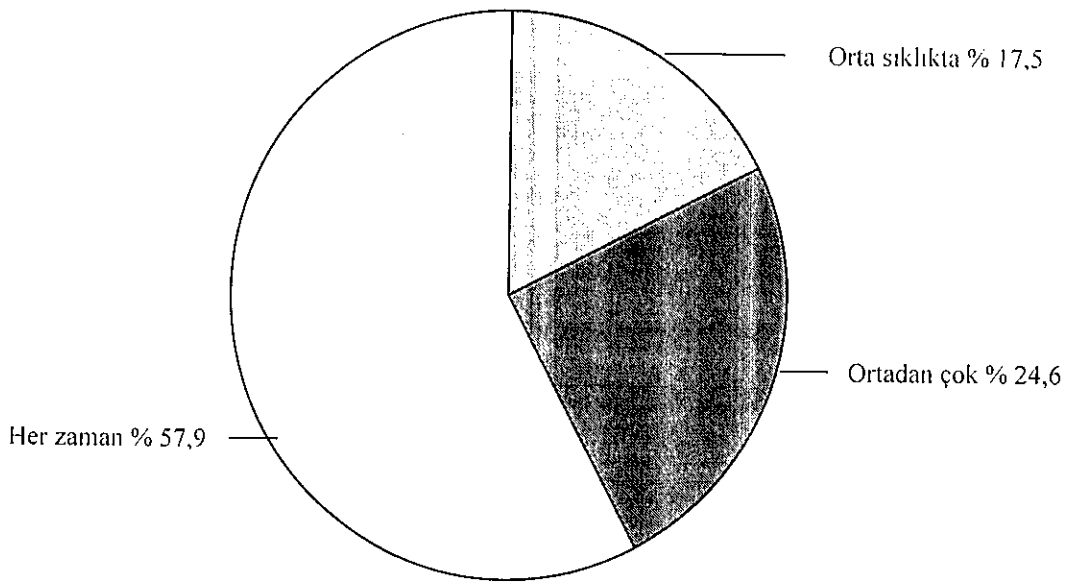
“İletişimi sağlayan dildir. Grup etkinliğinde çocuk dilini etkili, akıcı ve güzel kullanabilme becerisi kazanır. Bu beceriyi kazanan çocuklar girdikleri ortamlarda iletişim zorluğu çekmezler” (Baş, 2002:7).

Akoğuz “İletişim Becerilerinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Dramanın Etkisi” isimli araştırması dramanın sözel iletişime katkılarını destekler niteliktedir. “Drama bir grubun oyunsu süreçlerde bazı olayları yaşaması ve bu olayların yaşanması sırasında bazı becerilerin geliştirilmesine katkı sağlar. Geliştirilen becerilerden bir tanesi de sözel iletişim becerisidir. Drama ile kurulan iletişimler oyunsu süreçlerde geliştiği için, gerçek yaşantılardan izler taşımakta ama gerçekten yaşanmamaktadır. Ancak gerçek yaşamda karşılaştığında da neler yapılacağını öğrettiği için, her tür soruna hazırlıklı olunmasını sağlamaktadır. Özellikle iletişim becerilerini geliştirmelerini ve yetenek kazanmalarını sağlar” (Akoğuz, 2002:61).

Yaratıcı drama çalışmalarında çocuğa konuşma fırsatı sunulursa grup içerisinde akranlarıyla ve öğretmeniyle iletişim olanağı oluşturulursa çocuğun sözel iletişim becerisi gelişir.

### 3.1.2.23. Yaratıcı Drama Çalışmaları Öğrencilerin Değerlendirme Yapabilme Yetisini Arttırır

Bu maddenin anlamlılığı 3,40 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %68'dir. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin değerlendirme yapabilme yetisini arttırır maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 23

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin değerlendirme yetisini artırma düzeyi

Tablo 23

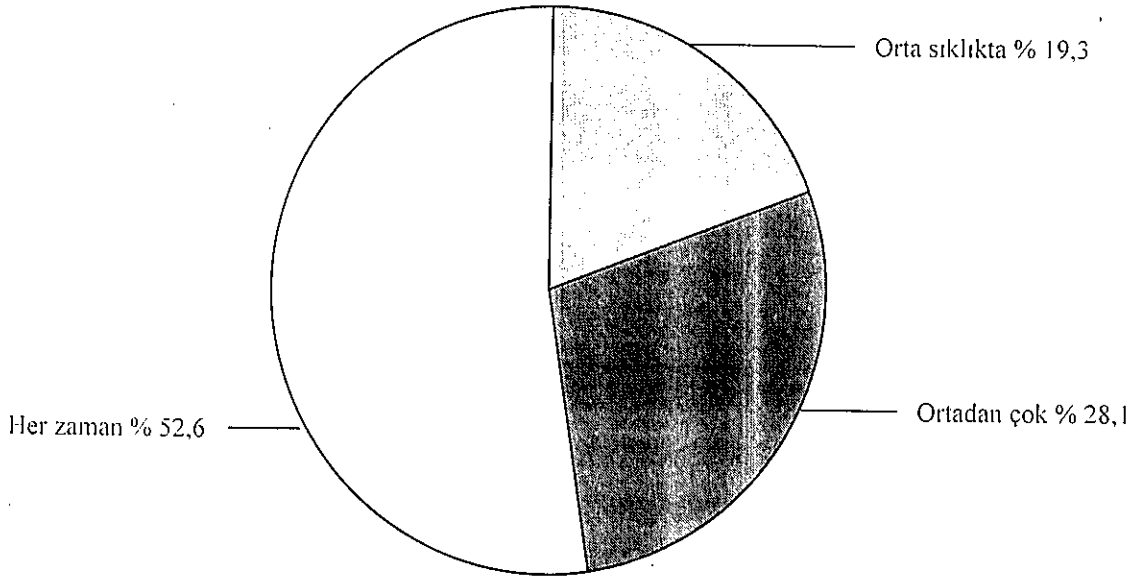
Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin değerlendirme yetisini artırma dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	10	17,5	17,5	17,5
Ortadan çok	14	24,6	24,6	42,1
Her zaman	33	57,9	57,9	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Yaratıcı drama etkinlikleri ile çocuklar muhakeme etme, olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurarak analiz etme becerilerini geliştirirler. Bunun sonucunda olayları ve kavramları anlayabilirler ve zihinsel gelişimleri olumlu yönde ilerler.

### 3.1.2.24. Yaratıcı Drama Çalışmaları Öğrencilerin Problem Çözebilme Yetisini Geliştirir

Bu maddenin anlamlılığı 3,33 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %66,6'dır. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin problem çözebilme yetisini geliştirir maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 24

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin problem çözebilme yetisini geliştirme düzeyi

Tablo 24

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin problem çözebilme yetisini geliştirme dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	11	19,3	19,3	19,3
Ortadan çok	16	28,1	28,1	47,4
Her zaman	30	52,6	52,6	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Yaratıcı dramanın problem çözebilme yetisini nasıl geliştirdiğini şu açıklamayla anlamak mümkündür. "Drama etkinliklerinde çocuk, karşılaştıkları ya da karşılaşılabilecekleri bir dizi olay içinde yaşatılır ve bu olayları değerlendirmeleri istenir. Bu olayları grup içindeki

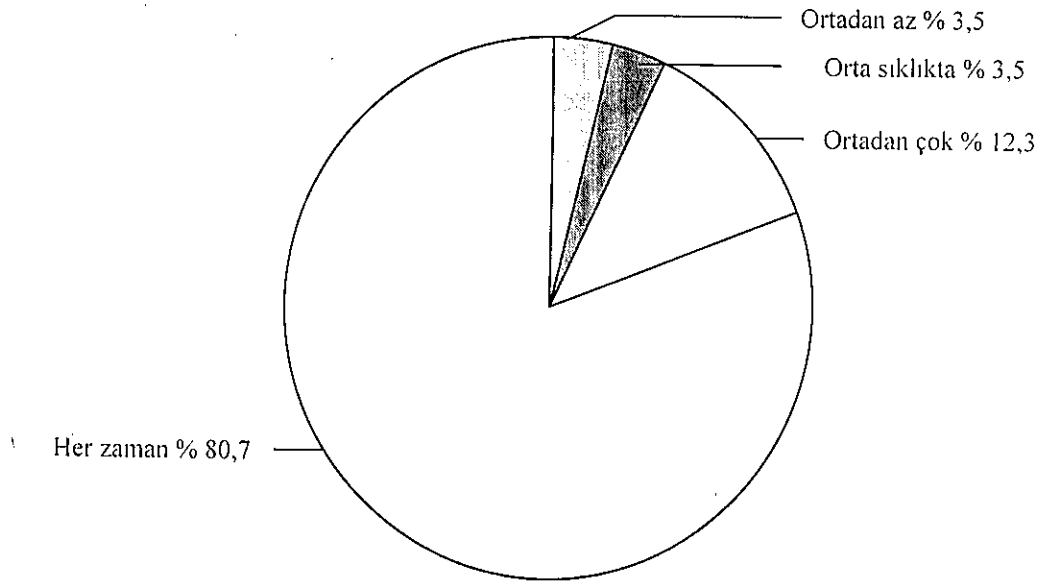
diğer kişiler nasıl çözdüklerini, olaylara yaklaşımını irdeler ve kendi çözümünü oluşturur. Ne kadar çok grup etkinliğine katılırsa bu yeteneğini geliştirmiş olur”(Baş, 2002:7).

“Dramatik anlatım, öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirip, çözüme ulaşmalarını sağlar. En belirgin olan yeteneği belirleme, seviyeli sorular sorabilme, hipotez kurma, formül geliştirme ve sonuca ulaştırma, hoşgörü, empatik olma gibi kazandırılan beceriler diğerlerinin arasında yer alır” (www.sevgim.com.tr).

Yaratıcı drama çalışmaları çocukların soru sorabilme ve sorulara yanıt verebilme, analiz ve sentez yapabilme, kavramları algılayabilme, olayları irdeleyebilme gibi becerilerini yani problem çözebilme yetilerini geliştirir.

### 3.1.2.25. Yaratıcı Drama Çalışmaları Öğrencilerin Bilinmeyen Yönlerini Keşfeder

Bu maddenin anlamlılığı 3,70 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %74'dür. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin bilinmeyen yönlerini keşfeder maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 25

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin bilinmeyen yönlerini keşfetme düzeyi

Tablo 25

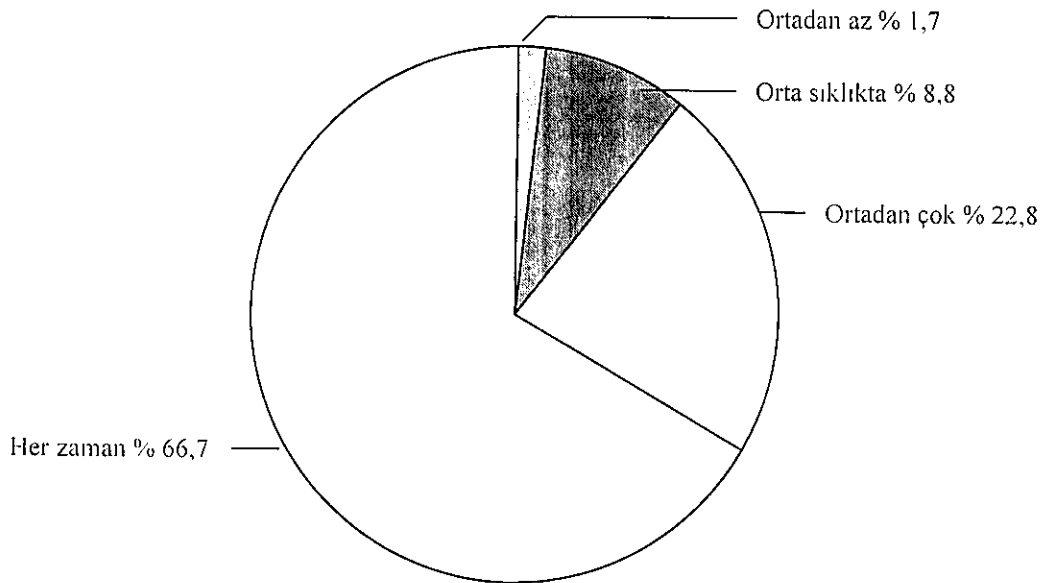
Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin bilinmeyen yönlerini keşfetme dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ortadan az	2	3,5	3,5	3,5
Orta sıklıkta	2	3,5	3,5	7,0
Ortadan çok	7	12,3	12,3	19,3
Her zaman	46	80,7	80,7	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Yaratıcı drama çalışmaları çocukların özgüvenini kazanmasını sağlar. Çocuk kendinde bilmediği, o ana kadar göremediği yönlerini keşfeder, kendinin farkına varır, sınırlarını yani yapabileceklerini belirler. Bütün bunları bu çalışmalar ile geliştirir.

### 3.1.2.26. Yaratıcı Drama Çalışmaları Öğrencilerin Çevrelerine Farklılık Katar

Bu maddenin anlamlılığı 3,54 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %70,8'dir. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin çevrelerine farklılık katar maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 26

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin çevrelerine farklılık katma düzeyi

Tablo 26

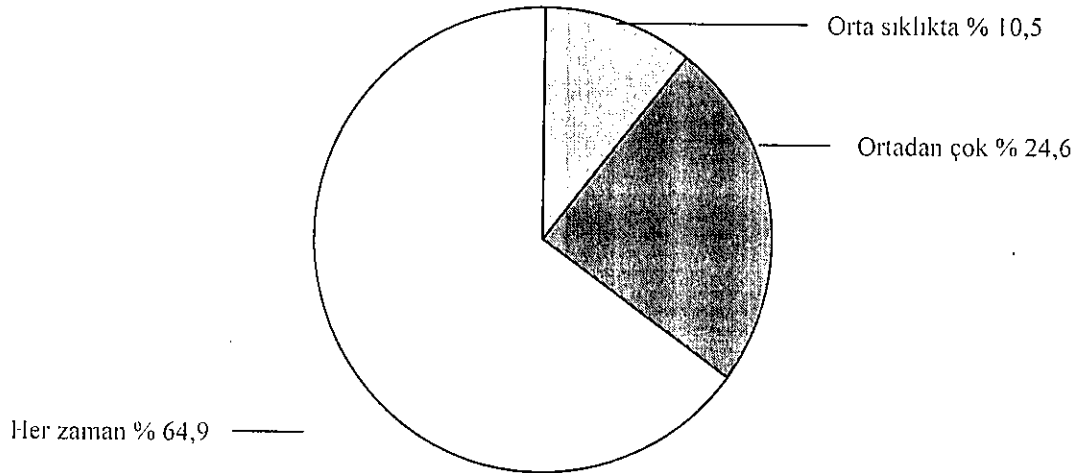
Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin çevrelerine farklılık katma düzeyi dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ortadan az	1	1,8	1,8	1,8
Orta sıklıkta	5	8,8	8,8	10,5
Ortadan çok	13	22,8	22,8	33,3
Her zaman	38	66,7	66,7	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Yaratıcı drama çalışmalarında kendini ve çevresini keşfeden, grup içerisindekilerle iletişim kuran, bunları geliştirirken etkili sözel mesaj iletmeyi, empati kurmayı, sabırla başkalarını dinlemeyi öğrenen çocuk, sakin, çevresini pozitif bakış açılarıyla görebilen, hoşgörülü, sevgi ve saygı duymayı ve paylaşmayı yapabilen birey olarak yetişir.

### 3.1.2.27. Yaratıcı Drama Çalışmaları Esnasında Öğrenciler Doğaçlama (Bir Durumun Ya Da Olayın Canlandırılması) Yetisi Kazanır

Bu maddenin anlamlılığı 3,54 olarak belirlenmiştir. Yüzde olarak ifadesi %70,8'dir. Yaratıcı drama çalışmaları esnasında öğrenciler doğaçlama yetisi kazanır maddesi genel ağırlıklı olarak gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 27

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilere doğaçlama yetisi kazandırma düzeyi



Tablo 27

Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilere doğaçlama yetisi kazandırma dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	6	10,5	10,5	10,5
Ortadan çok	14	24,6	24,6	35,1
Her zaman	37	64,9	64,9	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

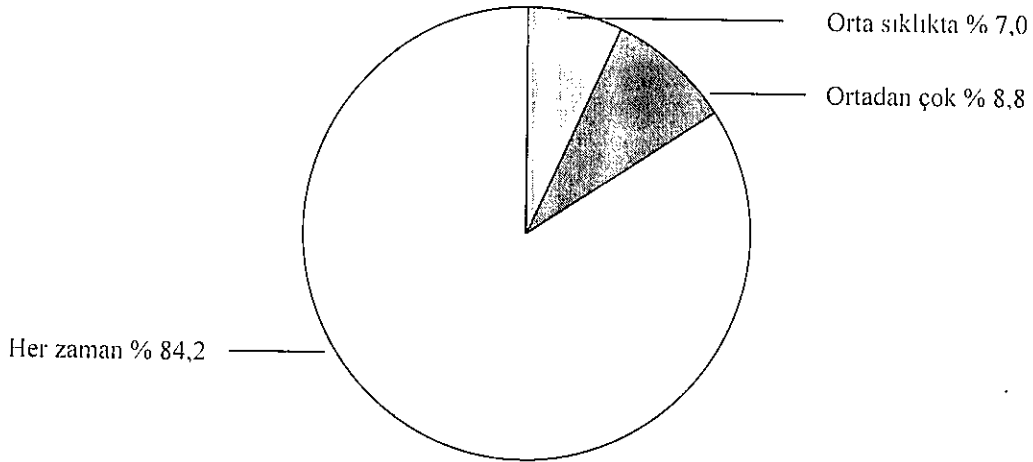
Yaratıcı dramanın çocuklara doğaçlama yetisi kazandırmasını Aral ve arkadaşları şöyle özetler.

“Doğaçlama oyun gelişiminde bir araç olarak yer alır. Amacı oynayan kişinin deneyim kazanmasıdır. Doğaçlama yapan kişi çalışmasını nasıl planlaması gerektiğini, yaratıcı olmayı ve olayları geliştirmeyi, durumlar yaratmayı öğrenir. Bağımsız düşünebilme, karar alabilme, sorumluluk üstlenme, işbirliğine girebilme, sosyal duyarlılık yaratma, sözel ve eylem olarak daha iyi anlatım kazandırmada yardımcı olur” (Aral ve Başk., 2000:115).

Doğaçlama aşaması problem çözebilme, fikirlerini söyleyebilme, iletişim kurabilme, yaratıcılığını geliştirebilme gibi beceriler kazandırdığı için en önemli süreçtir.

### 3.1.2.28. Yaratıcı Drama Çalışmaları Esnasında Öğrenciler Grup Etkinliklerine Katılır

Bu maddenin anlamlılığı 3,77 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %75,4'tür. Yaratıcı drama çalışmaları esnasında öğrenciler grup etkinliklerine katılır maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 28

Yaratıcı drama çalışmalarının öğrencileri grup etkinliğine katma düzeyi

Tablo 28

Yaratıcı drama çalışmalarının öğrencileri grup etkinliğine katma dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	4	7,0	7,0	7,0
Ortadan çok	5	8,8	8,8	15,8
Her zaman	48	84,2	84,2	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Grup etkinliklerinin yaratıcı drama ile olumlu ilişkisini şöyle açıklayabiliriz.

“Drama, çocuğun, diğer insanlarla uyumlu olarak birlikte yaşamasının ve onlarla işbirliği yapmasının gerekli olduğunu keşfetmesine yardımcı olur.

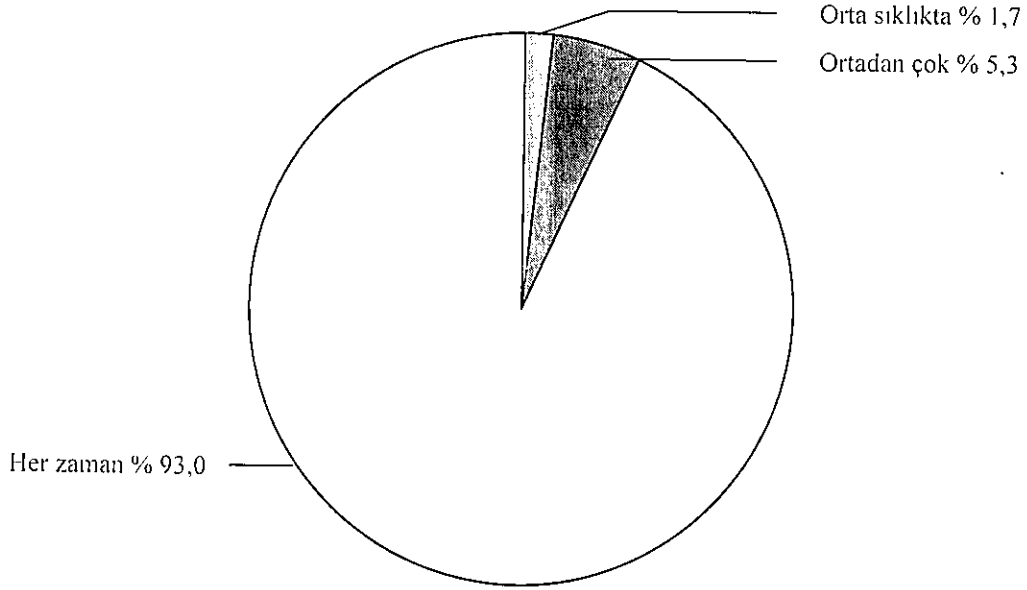
Drama, çocuğun grup halinde bulunduğu diğer çocuklar ile ilgili beceriler kazanmasına yol açabilir. Yani, drama, grubu ve kendini, gruptaki yaşantılar aracılığı ile araştırmayı, incelemeyi ve bu sırada sosyal beceriler kazanmayı sağlar.

Grup bireyi zorlayıcıdır. Drama, grupta yaşanabilecek kaygıyı, gerilimi azaltabilir ve böylece gruptaki bireyler birbirlerine karşı daha rahat hareket edebilirler. Bu da grup birliğinin gelişmesine katkıda bulunabilir” (Önder, 2000:79-81).

Grup etkinliklerine katılan çocuk grupla çalışma bilincini geliştirir ve ortak hareket etme ve karar verme bilinci kazanır.

### 3.1.2.29. Yaratıcı Drama Çalışmaları Eğitim Ortamında Sosyal Öğrenme Olanığı Tanır

Bu maddenin anlamlılığı 3,91 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %78,2'dir. Yaratıcı drama çalışmaları eğitim ortamında sosyal öğrenme olanağı tanır maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 29

Yaratıcı drama çalışmalarının sosyal öğrenme tanıma düzeyi

Tablo 29

Yaratıcı drama çalışmalarının sosyal öğrenme tanıma dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	1	1,8	1,8	1,8
Ortadan çok	3	5,3	5,3	7,0
Her zaman	53	93,0	93,0	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

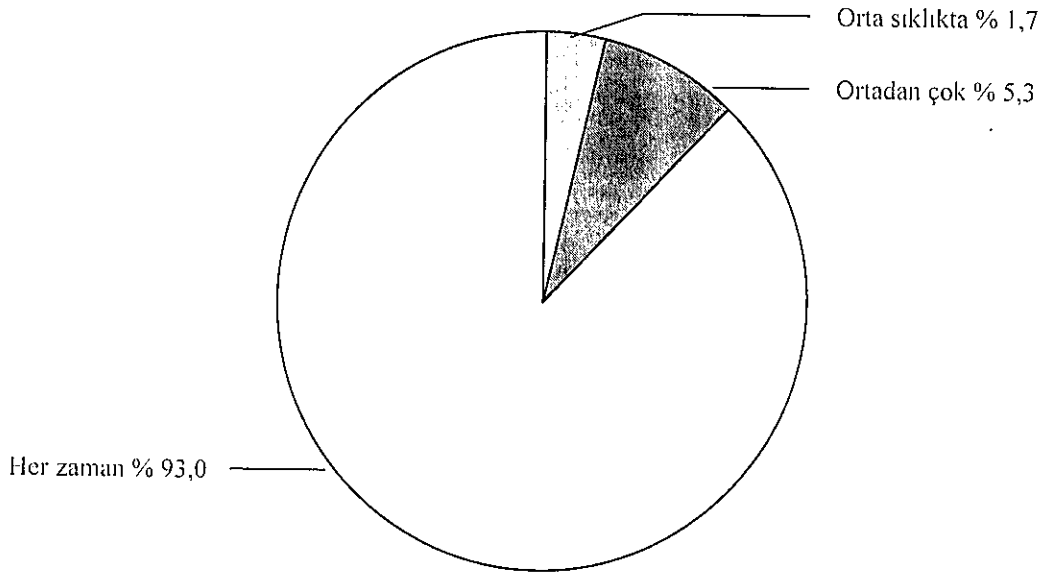
Aşağıda yer alan görüşte bulgulara paralel olarak ve genel de benzer konular savunulmuştur.

“Çocuklar eğitici drama etkinlikleri sırasında bir yandan içinde buldukları grup aracılığıyla birçok kavramı, konuyu, diğer yandan da sosyal çevreyi gözleyip taklit ederek öğrenirler. Böylece grupta yaşam ile ilgili bilgileri, kuralları, davranışları öğrenmeleri kolaylaştırır. Sosyal olarak model alma, çoğu sosyal davranışın öğrenilmesinde etkili olan bir süreç olarak kabul edilir” (Aral ve Başk., 2000:71).

Yaratıcı drama çalışmaları çocuğu grupla çalışmaya zorlayıcı olduğundan çocuk, grup içerisinde sosyalleşmeyi öğrenir.

### 3.1.2.30. Yaratıcı Drama Çalışmaları Eğitim Ortamında Öğrencilerin Bütün Duyu Organlarını Kullanmasını Sağlar

Bu maddenin anlamlılığı 3,84 olarak bulunmuştur. Yüzde olarak ifadesi %76,8'dir. Yaratıcı drama çalışmaları eğitim ortamında öğrencilerin bütün duyu organlarını kullanmasını sağlar maddesi genel ağırlıkla gerekli olarak algılanmıştır.



Grafik 30

Öğrencilerin bütün duyu organlarını kullanma düzeyi

Tablo 30  
Öğrencilerin bütün duyu organlarını kullanma dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Orta sıklıkta	2	3,5	3,5	3,5
Ortadan çok	5	8,8	8,8	12,3
Her zaman	50	87,7	87,7	100,0
Toplam	57	100,0	100,0	

Eğitim ortamında bütün duyu organlarının kullanılması öğrenme yetisini güçlendirir. Drama çalışmaları da duyu organlarının tümüyle uygulanmasını destekler. Bu görüşü şununla açıklamak mümkündür.

“Drama yönteminde bütün duyu organları etkin bir şekilde kullanıldığı için çocuğun dikkat, algılama, dinleme, konuşma, bedenini de kullanarak anlatma ve yorumlama gibi iletişim becerileri gelişir. Böylece çocuk kendini ve sorunlarını ifade edebilmeyi ve yorumlamayı öğrenir” ([www.milliegitim.net/e/drama/](http://www.milliegitim.net/e/drama/)).

Yaratıcı drama etkinliklerinde beş duyusunu da kullanabilen çocuk çevresini ve kendisini çok yönlü, çok farklı açılardan gözlemlemeyi öğrenir. Ayrıca çocuğun tüm duyularını etkin kullanabilmesi öğrenmede algılamayı güçlendirir.

## BÖLÜM IV

### SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmanın sonuçları ve öneriler yer almaktadır.

#### 4.1. SONUÇ

1. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde kendini %68,5 “Her zaman” ifade edebilir olarak bulunmuştur.
2. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde dilini %43,9 “Her zaman” doğru kullanır olarak bulunmuştur.
3. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde anlatılan hikayeyi %50,9 “Her zaman” tamamlar olarak bulunmuştur.
4. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde anlatılan hikayeyi %61,4 “Her zaman” canlandırır olarak bulunmuştur.
5. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde tekerlemeyi %40,4 “Her zaman” doğru söyler olarak bulunmuştur.
6. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde şiiri %50,9 “Her zaman” doğru söyler olarak bulunmuştur.
7. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde sözcük dağarcığını geliştirir maddesi %49,1 “Ortadan çok” olarak bulunmuştur.
8. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde konuşma becerilerini geliştirir maddesi %61,4 “Her zaman” olarak bulunmuştur.

9. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler anadili etkinliklerinde hayal gücünü geliştirir maddesi %82,5 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
10. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerin anadili etkinliklerinde sözel yaratıcılığı gelişir maddesi %45,6 “Her zaman” ve “%45,6 “Ortadan çok” olarak bulunmuştur.
11. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler öğretmen ile iletişim kurar maddesi % 78,9 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
12. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler birbirleriyle iletişim kurar maddesi % 80,8 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
13. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler jestlerini (beden hareketlerini) kullanırlar maddesi %70,2 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
14. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler mimiklerini (yüz hareketlerini) kullanırlar %66,6 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
15. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler sebat gösterirler (sabırlı, dayanıklı olma, bir işi, etkinliği sonuna kadar sürdürebilme) maddesi %66,6 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
16. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrenciler yetişkin rolü yapar maddesi % 73,7 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
17. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin karar verme yetisini geliştirir maddesi %73,7 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
18. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin çevreye bakış açılarını geliştirir maddesi %73,7 “Her zaman” olarak bulunmuştur.

19. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin kendilerine bakış açılarını geliştirir maddesi %71,9 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
20. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler maddesi %86,0 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
21. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini geliştirir maddesi %80,7 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
22. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin sözel iletişim becerilerini geliştirir maddesi %78,9 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
23. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin değerlendirme yapabilme yetisini artırır maddesi % 78,9 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
24. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin problem çözebilme yetisini geliştirir maddesi %52,6 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
25. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin bilinmeyen yönlerini keşfeder maddesi %80,7 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
26. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin çevrelerine farklılık katar maddesi %66,7 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
27. Yaratıcı drama çalışmaları esnasında öğrenciler doğaçlama (Bir durumun ya da olayın canlandırılması) yetisi kazanır maddesi %64,9 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
28. Yaratıcı drama çalışmaları esnasında öğrenciler grup etkinliklerine katılır maddesi %84,2 “Her zaman” olarak bulunmuştur.
29. Yaratıcı drama çalışmaları eğitim ortamında sosyal öğrenme olanağı tanır maddesi %93,0 “Her zaman” olarak bulunmuştur.



30. Yaratıcı drama çalışmaları eğitim ortamında öğrencilerin bütün duyu organlarını kullanmasını sağlar maddesi %93,0 “Her zaman” olarak bulunmuştur.

Uygulama anket formlarının sonuçları istatistiksel olarak çözümlenmiştir ve olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Anket formundaki her maddenin yüzdelik etkinliği belirlenmiştir.

Bu araştırmanın sonucunda yaratıcı drama çalışmalarının 0-6 yaş grubu okul öncesi eğitim dönemi çocukların etkili sözel mesaj düzenleme sürecinde oldukça olumlu etkilerinin olduğunu söylemek mümkündür.

Anket formlarını dolduran öğretmenlerin değerlendirmelerinden çıkan sonuç şudur:

Yaratıcı drama çalışmaları ve bu çalışma yöntemleriyle yapılan anadil etkinlikler çocukların iletişim becerilerine, kişilik, zihin, duygusal, sosyal, özbakım, gibi tüm gelişim alanlarına olumlu katkılar sağlamaktadır.

Yaratıcı dramanın günümüzün gelişen ve ilerleyen toplumlarında modern eğitim anlayışı içerisinde önemi yadsınamaz. Bu nedenle iletişim, hoşgörü, yaratıcılık gibi kavramların eğitim sistemlerinde ve özellikle okul öncesi eğitim alanında doğru yer alabilmesi için yaratıcı drama ve iletişim üzerine yeni araştırmaların yapılmasına ihtiyaç vardır.

## 4.2. ÖNERİLER

1. Okul öncesi eğitim kurumlarında anadili etkinliklerinde yaratıcı dramanın daha yoğun olarak kullanılması için programlar düzenlenmelidir.
2. Sınıf yönetiminde yaratıcı dramanın etkilerinin incelenmesi için araştırmaların artırılması gerekir.
3. Yaratıcı drama ve sözel iletişimle ilgili araştırmaların artırılması gerekir.

4. Okul öncesi eğitim öğretmenlerine yönelik sınıf yönetiminde yaratıcı dramayla ilgili hizmetiçi eğitim seminerleri düzenlenmelidir.
5. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim ve yaratıcı drama ile ilgili bilgilerin artırılması için Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile Üniversitelerin ilgili bölümleri ortak çalışmalar yapmalı ve seminerler düzenlenmelidir.

## KAYNAKÇA

AKOĞUZ, Mete. (2000). **İletişim Becerilerinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Dramanın Etkisi**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).

ARAL, Nermin ve Başk. (2000). **Eğitimde Drama**. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

BALCI, Ali. (1993). **Etkili Okul Kuram Uygulama Ve Araştırma**. Ankara: Yavuz Dağıtım.

BAŞ, Hacer. (2002). **Drama Yöntemiyle Türkçe Eğitimi**. İstanbul: Uzerler Matbaacılık.

BAŞARAN, İbrahim.(1996). **Eğitime Giriş**. Ankara: Yargıcı Matbaası.

BAYRAKÇI, Ebru. **Drama Çalışmaları** www.sevgim.com.tr.-12.12.2003

BİROL, Cem. (2002). **Sınıf Ortamında Beden Dili İle Gönderilen Mesajlara Yüklenen Anlamalara Yönelik Karşılaştırmalı Değerlendirme**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

BOZDOĞAN, Zülal. (2003). **Okulda Rehberlik Etkinlikler Ve Yaratıcı Drama**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

ÇELLEK, Tülay. **Yaratıcılığın Eğitimdeki Yeri**. [http://www.stratigma.com / turkce-10.12.2003](http://www.stratigma.com/turkce-10.12.2003)

DAVIS H. J. – BEHM T. **Children' s Theatre Review**. [www.arts.ilstu.edu](http://www.arts.ilstu.edu) - 06.12.2003

- DİRİM, Aygören. (2002). **Okul Öncesi Eğitiminde Yaratıcı Drama**. İstanbul: Esin Yayınevi.
- DUMAN, Esin ve AKŞIRAY, Sabahat. **Drama**. <http://www.autism-tr.org/tarihçe.htm-10.03.2004>.
- ERGİN, Akif ve BİROL, Cem. (2000). **Eğitimde İletişim**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ERTÜRK, Selahattin. (1972). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- GÖNEN, Mübeccel ve N. Dalkılıç. (2002). **Çocuk Eğitiminde Drama**. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- KAVCAR, Cahit. (2002). Türkçe Öğretiminde Dramatizasyon. Ömer, ADIGÜZEL. (Ed.), **Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar**. Ankara: Naturel Kitap Yayıncılık, 39-47.
- KARADAĞ, Asiye. (1997). **Okul Öncesinde Dramatik Etkinlikler**. Ankara: Kök Yayıncılık.
- KURUÇ, Bozkurt. (1987). **Tiyatro İçin Pratik El Kitabı**. Ankara: Kültür Ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- M.E.B. Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü. (1988). **Cumhuriyetimizin 75'nci Yılında Okul Öncesi Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- NUTKU, Özdemir. (1998). **Oyun, Çocuk, Tiyatro**. İstanbul: Özgür Yayınları.
- ÖNDER, Alev. (2000). **Yaşayarak Öğrenmek İçin Eğitici Drama**. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

ÖZTÜRK, Ali. (2001). **Yaratıcı Drama Yöntemiyle İşlenen Tiyatro Dersinin Öğretmen Adaylarındaki Sözel İletişim Becerileri**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

SAN, İnci. (2002). Sanat ve Yaratıcılık Eğitimi Olarak Tiyatro. Ömer, ADIGÜZEL (Ed.), **Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar**. Ankara: Naturel Kitap Yayıncılık, 1-18.

SAN, İnci. (2003). Ankara'da Beşinci Drama Semineri. İnci, SAN (Yay. Haz.), **Drama Öğretim Bilgisi V. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri Atölye Ve Konferans Etkinlikleri**, 5.

SCHMIDT, Prisca. (1997). Dorothy Heathcote's Approaches To Drama In Education Applied To The Teaching Of English In A Comprehensive School In France. David, DAVIS (Ed.), **Interactive Research In Drama In Education**. England: Trentham Books,121-124.

STANİSLAVSKİ, Constantin. (1993). **Oyuncunun El Kitabı**. (Çev. Gürkal Aylan). İstanbul: Düşünen Adam Yayınları.

TAŞER, Suat. (1995). **Konuşma Eğitimi**. İstanbul: Papirüs Yayınları.

USLUATA, Ayseli. ( \_ ). **İletişim**. İstanbul: Yenyüzyıl Kitaplığı. İletişim Yayınları.

ÜSTÜNDAĞ, Tülay. (2002). **Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü**. Ankara: Pagem Yayıncılık.

YÜKSEL, Ahmet. (1994). **Bireylerarası İletişime Giriş**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları.

[www.arts.ilstu.edu](http://www.arts.ilstu.edu) - 06.12.2003

<http://www.autism-tr.org/tarihçe.htm> - 10.03.2004

[www.creativedrama.com](http://www.creativedrama.com) - 06.06.2003

[www.dramaegitimi.com](http://www.dramaegitimi.com) - 14.05.2003

[www.dramaokulu.com](http://www.dramaokulu.com) - 16.05.2003

[www.meb.gov.tr/programlar](http://www.meb.gov.tr/programlar) - 20.05.2003

[www.milliegitim.net/e/drama/](http://www.milliegitim.net/e/drama/) - 06-01-2004

[www.sevgim.com.tr](http://www.sevgim.com.tr) - 12.12.2003

[www.sosyalhizmetuzmani.com](http://www.sosyalhizmetuzmani.com) - 15.05.2003

[www.stradigma.com](http://www.stradigma.com) - 06.11.2003

[www.susancanthy.com](http://www.susancanthy.com) - 06.11.2003

<http://tdk.gov.tr> - 26.01.2004

[yayim.meb.gov.tr](http://yayim.meb.gov.tr) - 18.12.2003

## EKLER

EK I :Resmi Yazışma

EK II :Anket Formu

EK I



KUZEV KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ  
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI  
İLKÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: 35/2004/1-B

Lefkoşa

21.5.2004

Sayın Nazlı Şahin Sarpan  
KTKA Lojmanları  
Özgen Apt. D: 5  
Lefkoşa.

Müdürlüğümüze bağlı anasınıf, anaokul ve özel anaokulları öğretmenlerine yönelik olarak uygulamak istediğiniz "Yaratıcı Dramadan Etkili Sözel Mesaj Düzenleme Sürecine Yönelik Karşılaştırmalı Analiz" konulu anket soruları Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından incelenmiş ve uygulanmasında bir sakınca görülmemiştir.

Ancak anket uygulanmadan önce anketin uygulanacağı okulların bağlı bulunduğu müdürlükle istişarede bulunulup ne zaman uygulanacağı birlikte saptanmalıdır.

Anket uygulandıktan sonra anket sonuçlarının Müdürlüğümüze ve Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'ne iletilmesi hususunda bilgilerinizi saygı ile rica ederim.

Hatice Düzgün  
Müdür

HO'BD

Tel : (90) (392) 228 3136 – 228 6893  
Fax : (90) (392) 228 3128  
E-mail : mebg@mebnet.net

Lefkoşa-KKTC



S.NO	ANKET	HER ZAMAN	ORTADAN ÇOK	ORTA SIKLIKTA	ORTADAN AZ	HİÇBİR ZAMAN
	<b>Yaratıcı Drama çalışmalarında öğrenciler...</b>					
1	Anadili etkinliklerinde kendini ifade edebilir.					
2	Anadili etkinliklerinde dilini doğru kullanır.					
3	Anadili etkinliklerinde anlatılan hikayeyi tamamlar.					
4	Anadili etkinliklerinde anlatılan hikayeyi canlandırır.					
5	Anadili etkinliklerinde tekerlemeyi doğru söyler.					
6	Anadili etkinliklerinde şiiri doğru söyler.					
7	Anadili etkinliklerinde sözcük dağarcığını geliştirir.					
8	Anadili etkinliklerinde konuşma becerilerini geliştirir.					
9	Anadili etkinliklerinde hayal gücünü kullanır / geliştirir.					
10	Anadili etkinliklerinde sözel yaratıcılığı gelişir.					
11	Öğretmen ile iletişim kurar.					
12	Birbiriyle ile iletişim kurar.					
13	Jestlerini (Beden Hareketlerini) kullanırlar.					
14	Mimiklerini (Yüz Hareketlerini) kullanırlar.					
15	Sebat gösterirler. (Sabırlı, dayanıklı olma, bir işi etkinliği sonuna kadar sürdürebilme)					
16	Yetişkin rolü yapar.					
	<b>Yaratıcı Drama çalışmaları öğrencilerin...</b>					
17	Karar verme yetisini geliştirir.					
18	Çevreye bakış açılarını geliştirir.					
19	Kendilerine bakış açılarını geliştirir.					
20	Kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler.					
21	Arkadaşlık ilişkileri gelişir.					
22	Sözel iletişim becerilerini geliştirir.					
23	Değerlendirme yapabilme yetisini arttırır.					
24	Problem çözebilme yetisini geliştirir.					
25	Bilinmeyen yönlerini keşfeder.					
26	Çevrelerine farklılık katar.					

S.NO	ANKET	HER ZAMAN	ORTADAN ÇOK	ORTA SIKLIKTA	ORTADAN AZ	HİÇBİR ZAMAN
	<b>Yaratıcı Drama çalışmalarını sırasında öğrenciler..</b>					
27	Doğaçlama (bir durumun yada olayın canlandırılması) yetisi kazanır.					
28	Grup etkinliklerine katılır.					
	<b>Yaratıcı Drama çalışmalarını eğitim ortamında...</b>					
29	Sosyal öğrenme olanağı tanır.					
30	Öğrencilerin bütün duyu organlarını kullanmasını sağlar.					

